

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Pars Prima. De rebus actionem Meditandi præcedentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

PARS PRIMA

DE IIS, QUÆ
MEDITATIONEM
ANTECEDUNT.

TRACTATUS PRIMVS

De natura & effectis Medi-
tationis.

*Orationem vitæ spirituali esse necessariam,
ac ideo cum cura & studio in-
stituendam.*

CAPVT I.

X multis & variis omnium san-
ctorum Patrum sententiis, qui-
bus orationis necessitatem spi-
ritalis vitæ cultoribus cōmen-
dant, vnam rātum vsurpabo B. CHRYSOST.
qui in libro *De orando Deum*, affirmat Ora-
tionem sanctam haud secus animam im-
pertire vitæ spirituali, quam anima ipsa na-
turalem vitā subministrat corpori. ac pro-
inde orandi studium homini Christiano

Λ non

2 INSTRVCT. DE MODO

non minus esse necessarium ad traducendam vitam spiritualem, quam necessaria est corpori anima ad agendam vitam naturalem. Vnde porro consequens est, sicut anima, quamdiu corpori coniuncta est, eidem vitam, sensum, motumque exhibet naturalem, secus verò si ab eo diuisa sit: sic orationem, quamdiu ea ab homine Christiano usurpatur, eidem omnem vitam, sensum, motumque præbere spiritualem, cõtra verò nullum, si non usurpetur. Sic ergo liquet orandi necessitas ad vitam piam & sanctam traducendam.

Vt verò hoc animæ exemplo, quâ in corpore, vel extra corpus est, patefacta est Orationis necessitas: sic corporis exemplo luculenter ostendi potest, eandem orationem non incuriosè & languide, sed cum cura & studio instituendam. Poscebat quidem sermonis consequentia, vt in animæ potius, quam corporis similitudine hæreremus, tamen quia Orandi virtus in eo habitum genere censetur, qui incrementum, decrementumue suscipere queunt, cuiusmodi non potest anima natura sua indiuisibilis, corporis potius, quod augeri minuique potest, exemplo yremur. Accedit quod corporis actiones in oculorum sensum

MEDITANDI PARS I. 3

sum incurrunt, ac ideo etiam plebæis & imperitis eius similitudine persuaderi poterit, exercitium Meditandi non esse incuriose instituendum.

Afferimus ergo: quemadmodum, si paruulus puer perperam à parentibus educeretur, hoc est, vel nimis tenui, vel parum salutaris cibo alatur, fit, vt ventientibus annis corpori nec valetudo, nec robur accedat, quod par sit sustinendis grandium oneribus: ita si quis Christianæ pietatis fundamenta iacturus incuriosus sit in pascenda anima spiritali cibo sanctæ meditationis. Ea siquidem naturalis habituum proprietas est, vt ex actionibus suis gignantur & producantur, convenienter Aristoteleo dicto. *Ex iisdem nutrimur, quibus constat.* Cum ergo orandi habitus in Incipientibus ordinariè sit perexiguus & tenellus, deberet frequentibus ipsius Orationis actibus, velut natiuo suo alimento, aulescere. At si actus illi vel æquò rariores sint, aut vitio obnoxii, vel quia ad eos rectè exercendos frigidè nos comparamus, vel quia re ipsa nulla cura vel studio eos exercemus, vel certe, quia morbos obrepentes oppositis antidotis sanare negligimus, accidit nobis quod puero malè ab ineunte ætate educa-

A 2 to, hoc

4 INSTRVCT. DE MODO

to, hoc est, vt animam (sic appellare liceat) ab oratione semper pusillam, & parum robustam referamus. Et, sicut, si anima quoque nostra, ex earum formarum numero, quod non est, existeret, quæ augeri minuiue possunt, in dicto puerulo ad magnam pusillitatem vna cum corpusculo redigeretur, exiguamque spirandi, sentiendi, mouendique vim suppeditaret; ita prorsus eueniret nostro, de quo agimus, incurioso oratori, vt nempe languida existente eius anima, frigida quoque consequantur in meditando exercitia, sensus deuotionis aliarumque virtutum pertenuis, exile quoque veræ sanctitatis, perfectionisque assequendæ desiderium. Hæc eo dixi, vt incipiens non se facile dedat ignauia, & sanctum hoc exercitium turbet. Addamus duo verba pro longius prouectis.

Nam & his per incuriam procliuis potest esse lapsus, vt pusilli fiant viribusque deficient, & orandi habitum cum magno vitæ spiritualis detrimento imminuant. Quod quidem naturaliter non euenit corporibus, nemini enim quicquam de corporis longitudine, quam semel assecutus est, nisi fortè inflexione, quæ fit in decrepitis, detrahi solet. Et si alia quaedam affectio nostro

stro
fit; v
bust
vel
re p
re p
firā
tati
sua
spir
cer

Q
fac
nor
bor
ne
ti,
gra
mo
in
ag

stro

MEDITANDI PARS I.

stro instituto congruens eis euenire possit; vt nempe sicut homo adultus sano & robusto corpore præditus, vel insalubri victu, vel nimis laboribus valerudinem offendere potest, quo minus consuetis operam dare possit functionibus: sic homo spiritualis, si adem post annos multos pristino meditationum pabulo desinat animam pascere, sua incuria faciet, vt nullos quoque fructus spirituales, de quibus infra agemus, producere queat.

*De causis incuriæ spiritualis, eiusq;
remediis.*

CAPVT II.

QVAMVIS autem tanta sit, vt diximus, orationis mentalis, vel meditationum sacrarum necessitas iuxta ac vtilitas, tamen non desunt, qui vel crebriore tædio, vel laboris, quem in præparatione, vel attentione obtinenda experti sunt, metu deterri, omnino illas abiiciant. Quorum in gratiam antidota quædam sanando huic morbo idonea subiungam, ne tu quoque in hoc incuriæ barathrum te præcipitem agas.

A 3 Pæci-

6 INSTRVCT. DE MODO

Remed. I. Principio itaque certo persuadere tibi debes, si semel aliquid de studio, curaque præparationis, attentionisue, ob fastidium Meditationi, orationisue subinde interueniens, detraxeris, fore, vt longius progressus, in magnum animi mœrorem incidas, & pœnitundine ductus, de te ipso dicas cum Propheta. *Factus sum mihi met-
ipso grauis.* Quod grauamen omnes miseri isti incuriosi, & tepidi spontè confitentur nec iniuria, quia si negarent, reuinci possent experientia variarum corporis agitationum, quas tempore orationis in iis cernimus; nec dissimiles sunt iis, quas **CASSIANVS** superbo, dum collationibus spiritualibus interest, attribuit, sequentibus verbis. *Vno, inquit, in loco stare nescit eius obtutus, sed huc atq; illuc stupidus circumfertur intuitus: aliorsum, & in obliquum, quam moris est, oculi defiguntur. Pro suspiriis enim salutaribus, sputa de sicco gutture contrahuntur, excreationes etiam sine ulla interpellatione phlegmatis prouocantur. Digni ludunt, & in modum quodammodo scribentis volitant, atque depingunt & ita huc atque illuc vniuersa membra corporis commouentur, Et totum se, vel scatentibus*
Sermo

*Job. 7.**Cass. l. 12.
instit. c.
27.*

MEDITANDI PARS I. 7

*Verminibus, vel acutissimis sudibus credat in-
fidere.* His signis addi possunt & ista. Nunc
in hoc latus nunc in illud se conuertunt:
nunc flectunt genua, nunc sedent. vbi con-
federint, nunc contrahunt pedes, nunc
porrigunt, nunc caput attollunt, nunc de-
primunt, vel in manum quieris capiendæ
causa reclinant, varias corporis partes, aut
scabunt pruritu prouocari vel concutiunt.
Aliquando etiam procumbunt, vel quietis
victi tædio deambulant, nempe quia men-
tis aciem defigere in meditationis argu-
mentum nolunt.

DEINDE & illa consideratio ad sanan- 17
dum incuriæ morbum iuuare potest, si in
memoriam reuoces, Orationem nostram
debere esse perpetuam, secundum illud
dictum Christi. *Oportet semper orare, & Luc. 18.*
non deficere. Cum enim illud verè expo-
ni non possit de omni hora, minimum
de vniuersa vita nostra exponetur, vt affir-
mat S. Iohannes Chrysostomus, cum ait,
cætera negotia pia Christiani hominis, vt
docendi, prædicandi, aliaque id genus
certo tempore finiri, nec quauis hominis
ætate exerceri posse, solum orandi
officium cum vita ter-
minari.

A 4

ITAQ.

8 INSTRVCT. DE MODO

ITAQUE hic locum non habet illud. *Dabit Deus his quoque finem.* Quæ spes futuri finis nonnunquam hominem inducit, ut se totum dedere nolit alicui fructuosæ exercitationi, etiamsi cernat ex incuria sua indies difficultatem augeri, prorsusque similis est scholastico, qui perosus litteras, soli venationi, armisque deditus, licet creberrimè à magistro ob errores, & lapsus suos vapulet, tamen ex vno dicto, *Dabit Deus hu quoque finem;* leuamen capit, certus ludum litterarium cum adolescentiæ decursu finem habiturum. Secus res se habet in exercitatione sanctæ orationis, quæ nullis ætatis terminis circumscribitur. Unde & B. AVGVSTINVS in altera monachorum suorum regula, neminem, licet grandæuum, ab orandi necessitate exceptit. *Ideo, inquit, volumus & in Christi nomine ordinamus, ut & ipsi, qui centum annorum sunt, & amplius, sedendo, Pater noster, in lectulo discant. Et diligenter eis sine murmuratione inseruiatur: ut & ipsi pro nobis intercedant in cælis, quorum habitatio iam sibi est.* Ac meritò sanè tales habitationem in cælo habent: nam quemadmodum ætas longæuos illos reddit felicitàti æternæ viciniore, ita iure de ea perpetua eorum cogitatio.

giratio est, sibiq; cum B. PAVLO persuadere
possunt, & dicere. *Conuersatio nostra in cæ-* Phil. 8.
lis est.

Ego sane eiusmodi aliquot longæuos
in nostra Religione, maxime autem in Do-
mo Professæ Romana obseruaui. ut fuit P.
IACOBVS Miona, qui B. Patris nostri I-
GNATI ante institutam societatem Pari-
siis fuerat Confessarius: quemq; post eam
institutam Pater literis scriptis ad exercitia
spiritalia inuitauit, causa adiecta, quod ne-
sciret qua re alia compensare possit benefi-
cium confessionis sibi quondam præsti-
tum. Quo tempore consilio paruit, decre-
uitque deinceps eius esse filius, cuius ali-
quando Pater fuisset. Peruenit is ad æta-
tem decrepitam: in qua cum pristinos so-
cietatis labores amplius sustinere non pos-
set, totos quasi dies atque etiam magnam
noctis partem precationibus in Ecclesia,
quoniam dormire non valebat, impende-
bat. Fuit & alter sacerdos, P. Iacobus Miron
qui in extrema senectæ sic assuefactus erat
orationi, ut in media etiam hominum tur-
ba mente facile abstrahi potuerit, nisi ve-
hementi excussione sinistrae manus, quam
alias sub veste reconditam tenebat, extasin
auertisset. Ad dam duos fratres laicos, quos

A s appel-

TO INSTRVCT. DE MODO

appellamus coadiutores temporales. alteri
 nomen erat, *Ishannes Baptista Cocus*, eo
 quod à primo ingressu in societatem vsque
 ad ætatem deæxam illo ministerio magna
 cum humilitate & caritate functus esset.
 Hic cum ætatis viriumq, vitio, non posset
 amplius operam suam domesticæ rei cu-
 randæ locare, totum se orationi vocali,
 mentalique ita dedebat, ac si à Deo eam
 didicisset: maximè autem delectabatur
 meditatione mysteriorum Rosarii Beatiss.
 Virginis, in qua semper magno deuotionis
 sensu afficiebatur. Vnde quoties Nouitius
 aliquis ei submittebatur ad culinariam
 rem agendam, eum ad meditationem my-
 steriorum Rosarii cohortabatur, ac vt par-
 ticeps fieret indulgentiarû Rosarii, ad Mi-
 neruam, hoc est, ad S. Dominici ædem, &
 nomen daret Confraternitati Rosarii, de-
 ducebat Alter fuit *Iohannes Paulus Borel-
 li*, qui iam annis plenus, recitandis psal-
 mis, peruoluendaque corona totos dies
 consumebat. Quem orandi affectum iam
 inde à primis annis, quibus ætate florens
 B. P. N. Ignatio socius adiunctus fuit, reti-
 nuerat.

DENIQ. ad fugiendam, execrandam-
 que in meditando incuriositatem iuuare

NON

MEDITANDI PARS I. ■

parum potest terribilis illa maledictionis
 diuinæ cōminatio, quæ est apud Ieremiam
 prophetam, dum ait. *Maledictus homo, qui* Ierem. 4.
facit opus Dei negligenter maximè cum eius-
 modi maledictioni multæ aliæ pœnæ sint
 coniunctæ, vt liquet in CAIN, cui cum
 DEVS dixisset. *Maledictus eris super terram.* Gen. 2:
 mox subiunxit. *eamq; cum operatus fueris,*
non dabit tibi fructus suos. Vagus & profugus
eris super terram Quas pœnas probè intelli-
 gens, totus perterrefactus & tremens dixit.
Ecce eicis me hodie à facie terra, & à facie Gen. 4.
sua abscondar. Et ero vagus, & profugus in
terra. Omnis igitur, qui inuenerit me, occidet
me De quibus Dei castigationibus, quo-
 niam agendum est, cum de distractione &
 ariditate cauenda sermo erit, concludā hoc
 caput sequenti commonefactione.

SI vsquam in vitio aliquo expugnando,
 monitione illa opus est. *Principius ob-*
sta, sero medicina paratur, maximè opus
 est in hac incuriositate cauenda, nam v-
 bi inueterauerit, & quasi callum obduxe-
 rit, quod ei cum aliis vitiis commune est,
 redditur incurabilis: contra verò primis
 iniitiis perfacile sanatur. Exemplo sit recens
 ocrea, quæ in rugas contracta, si statim ve-
 teri formulæ imponatur, faciliè in pristinam
 speciem

12. INSTRVCT. DE MODO

Jer. 13. speciem redigitur, si verò secus fiat, ægerri-
mè. Cui similitudini congruenter loquitur
scriptura diuina. *Si mutare potest Æthiops
pellem suam, & pardus varietates suas, &
vos poteritis benefacere, cum didiceritis
male.*

Quanquam non idè pro depositis &
desperatis habemus eos, qui fortè in hac
perniciosa incuria quasi obduruisse viden-
tur. Sicut enim peruetus licet, sicca & ru-
gosa ocrea magistri industria sæpe ita e-
mollitur, vt vsui esse queat: sic incurio-
sus ille maxime sperare debet, se adiuuan-
te diuina gratia, suaque & aliorum indu-
stria prauam illam orandi consuetudinem
depulsurum. Tamen, ne eum verbis cir-
cumuenire videar, disertè moneo, non mo-
dico labore & impensa opus fore. Quem-
admodum enim ad extricandas dictæ ve-
teris ocreæ rugas, necesse est primum
tum aquis diu subigere, tum è formula
sutoria suspensam extendere, contundere
vnguinèque calenti, & subinde terro illi-
nere, & in omnes partes versare, & ad-
strietam soli exponere: sic incuriosus iste,
si pœnitentiæ lacrymis se affatim immer-
gat, si mortificationis vnguento quan-
tumuis graui & aspero, mentis duritiam
tollat,

MEDITANDI PARS I. 13

tollat, si ciliciis, flagrisque asinum suum egregiè coerceat, & ad vigilantiam excitet, prorsus sperare poterit se donum rectè meditandi consecuturum.

QVOD autem Ieremiæ locus ante citatus non de impossibilitate, sed magna rei difficultate sit intelligendus, annotavit alicubi B. BERNARDVS, & confirmavit exemplo MARIÆ Magdalenæ, quæ emersa ex tanta improbitate, ad tantam sanctitatem peruenit: & in eundem sensum allegavit versiculum Hymni, qui in festo eius decantatur. *Fit ex lebeo phiala:* Si verò de vera impossibilitate rectius exponatur, cogitandum est, impossibile id esse homini, si solæ naturæ vires spectentur, hoc est, vt à voragine prauæ consuetudinis emergat, at non, si spectentur vires diuinæ gratiæ.

Quid vocabulo Meditationis intelligatur.

CAP. III.

INITIVM facio à significatione vocabuli, vt natura & essentia Meditationis rectius intelligatur. Vox ergo *Meditatio-*
nis ori-

14 INSTRVCT. DE MODO

nis originem habet à verbo *Meditor*, quod non modo latino, verumetiam græco, & Hebræo idiomate, vt in Psalmum primum annotauit GENEBRARDVS, significat sedulam & assiduam alicuius rei considerationem, vt perfecte intelligatur, & opere expleatur. Atque idcirco ait vocem Hebraicam HAGA includere agitationem quandam mentis, & quasi curam ac sollicitudinem, qua saepe erumpat ad oris motum, & submissam vocem, iuxta illud Dauidicum, *Os iusti meditabitur sapientiam*, id est, inquit ille, loquetur, resonabit. vt distingua- tur ab alia voce, ite Hebraica TSAHA, quæ tantum designat simplicem cogitationem, nudam que contemplationem intellectus. Et præterea subiungit (quod instituto nostro conuenit) & dum opus est, etiam ad opus erumpit. Similiter græco vocabulo μελετη significatur vehemens animi cogitatio, & diuturna, quæ frequenter exeat in oris murmur: quemadmodum in primo Regum libro de ANNA legitur. *Loquebatur in corde suo, tantumque labia eius mouebantur.* Ac subiicit Genebrardus hic quoque verba illa huius loci propria, atque adeo in opus exeat.

Psal. 36.

1. Reg. 12.

VINO

MEDITANDI PARS I. 51

VENIO nunc ad declarandam natu-
 ram Meditationis, à RICHARDO de S. Vi-
 ctore duabus definitionibus libro primo Lib. I.
c. 4.
 de contemplatione explicatam. Prior est
*Meditatio est studiosa intentio mentis circa
 aliquid inuestigandum diligenter insistens.*
 Posterior est. *Meditatio est prouidus animi
 obtutus, in Veritatis inquisitione Vehementer
 occupatus.* S. BERNARDVS in libro de
 Scala claustrali adsignat aliam. *Meditatio,*
 inquit, *est studiosa mentis actio, occulta
 Veritatis notitiam proprie rationis ductu in-
 uestigans.* Et quia Richardus loco citato
 nonnullas alias meditationis proprieta-
 tes attingit, quæ coniunctæ cum dictis de-
 finitionibus iuuare nos queunt, vt perfe-
 ctè comprehendamus, quid propriè sit
 MEDITATIO, idcirco decreui hic trade-
 re descriptionem quandam longiorem,
 quæ si particulatim explicetur, perspicuè
 diuina adiuuante gratia, nobis ob oculos
 pōnet totam Meditationis essentiam, eam-
 que à contemplatione, alteraque actione
 mentali, (quam Richardus appellat cogi-
 tationem, nos autem transcursum vocabi-
 mus) accuratè distinctam.

Si igitur hæc Descriptio, MEDITATIO
*est studiosa intentio mentis, & prouidus ob-
 tutus*

tutus animi Vehementer occupatus, & diligenter insistens circa aliquid inuestigandum: qua per inquisitionem incedit, & ut multum currit, rimatur, est cum labore, sed cum fructu: nam per ardua quæq; saepe & aspera ad directionis finem cum magna animi industria nititur. Eius enim officium est, quouit industrie labore, qualibet animi difficultate ardua quæq; apprehendere, occulta penetrare, abtrusa irrumperere, & circa unum aliquid perseueranter intendere, donec Veritatem diu quasitam inueniat.

Ad explanandas autem descriptionis huius partes, monemus Meditationem pertinere ad tertiam operationem intellectus, quæ ab eruditis vocatur DISCVRSVS, & est ea notitia, qua ex re incognita, naturalis connexionis illationisue vi, venit in alterius rei cognitionem: vt distinguatur à COGITATIONE, qua saltuatim, nullo seruato ordine vel cognitione, ex vnius rei notitia, in aliam transit, atque ideo merito vocari potest TRANSCVRSVS, eo quod ab vna re vix percepta dilabatur in aliam, & ab hac rursus in alias, donec vno momento omnes percurrerit. Dicimus ergo DISCVRSVM, si propriè loquamur, esse operationem rationis. vnde B. Bernardus dixit.

dixit. *Ductu propria rationis*. Addo, hunc Discursum debere esse accuratum, hoc est, summo studio, attentioneque institui, & ideo Richardus dicit. *Studioſa inuentio*. Debet etiam esse præcogitatus, & Meditanti intentus, & qui non fortuito tunc incidit, & ideo conuenienter adiungitur. *Prouidus obtutus*. Et quoniam materia Meditationis sunt ordinarie tam res naturales, quam supernaturales, vt ipse Richardus affirmat. *Meditatio, in quibus, in studioſa sapientia, & scientia frequenter, imo assidue versatur*, in quibus sæpe multæ sunt intellectu perdifficiles, meditans nullam siue corporis, siue animi laborem refugit; sed quamlibet materiam fidenter amplectitur, & idcirco dicitur. *Eius officium est, quouis industria labore, qualibet animi difficultate ardua quæq; apprehendere*: Deinde, quia in rerum arduarum notitia magnus fieri progressus nequit, sed lento gradu proceditur, ideo Richardus ait. *Meditatio incidit*. Adiungit deinde, quod si nonnunquam facilia occurrant, eum procurrere longius, hoc est, progredi quidem, sed celeriore passu, & ideo dicit, *Et multum currit*, quo distinguitur à contemplatione, quæ quasi sublimis per aera volitat. Quoniam vero materia

meditationis frequentius sunt obscuræ, & tempore indigent vt bene intelligantur, ideo subiicit. *Insistens*. Nunquam enim terga vertit, etiam si arduum aliquod argumentum se offerat, nec ab vno in alterum, difficultate deterritus, transfert, vt facit C O G I T A T I O, sed tamdiu obtutum in illud defigit, donec penetret ad intimas medullas, totamq, rem perfecte comprehendat. Vnde addit Richardus; *Circa vnum aliquid perseveranter insistens*. Ac quoniam intelligendi difficultas, sicut & videndi oculorum, duabus ex causis oriri potest: Altera, si quis ingrediatur conclaue, apertum quidem, sed obscurum & luce omni destitutum, in quo tamen lucerna illata omnia videantur, & ideo Richardus dicit *Obscura penetrat*. Altera vero, si conclaue quidem luce illustratum sit, sed aditus ad illud obiectis catenis, vel trabibus ita sit præclusus, vt non nisi ingenti adhibita vi ingressus in illud patefieri queat. Atq, hoc est officium meditationis, quare subiungit *Obstrusa irumpere*.

Atq; hic sciendum est, rem vnã quasi in alia reconditam & delitescentem, velut in conclaui clauso, à Cardinale Caietano reuocari ad sex capita, ex S. THOMÆ Aquinatis scriptis excerpta. Primum est rerum sub-

substantias latitare sub integumento suorum accidentium. ut verbi causa, sub candore & dulcedine lactis latitat lactis substantia. Secundum est, sub verbis latere significationem, ut sub voce *panis*, latet significatum humani alimenti, quod ex frumento conficitur. Tertium est, quod sub figuris lateant res figuratae. Quo sensu Nu. 22. serpens aeneus in deserto exaltatus continebat Christum in crucem sublatum. Quartum est, quod sub sensibilibus rebus contineantur inuisibilia, secundum illud B. Pauli ad Romanos. *Inuisibilia DEI, per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Quintum est, quod in causis lateant effectus. Quo sensu dicimus hyeme frondes & fructus inesse arborum radicibus, & utero materno prolem. sextum & postremum est contrarium: ut quod causae lateant in effectibus.

Redeundo ergo ad definitionem, & clausi conclavis exemplum, dico, sicut quando in ianua conclavis patens aliqua rima est, per eam conspicua redduntur omnia quae in eo continentur, sic meditationis beneficio, quae minimam est rerum arcanissimarum rimam acie sua pervadit, omnia nobis patefiunt, unde in descriptione merito dicitur. *Rimatur.* Denique quia Meditationis officium est

(vt diximus) perfecte totam rem, intus & foris, comprehendere, vt in progressu nulla se subducatur, in ordinem omnia digerit, vt in propositum finem collimet, & ideo recte de ea dicitur. *Ad directionis finem cum magna animi industria nititur.* Nec finem rei indagandæ prius facit, quam assequatur, vnde concludit Richardus. *Circa unum aliquid perseueranter intendit, donec veritatem diu quasitam inueniat.* Sed nec illam Salomonis comminationem timet. *Scruta-*

Prop. 23. *tor maiestatis opprimitur à gloria,* quæ in superbos prolata est; quia ad scrutationem illam hortatur nos Apostolus, dum ait in *2. Cor. 20.* *priore epistola ad Corinthios, Spiritus scrutatur omnia, etiam profunda DEI.* Condolens deinde incipientium imbecillitati, postquam dixit, meditationem institui cum labore, ilico ad eos solandos adiunxit. *Sed cum fructu.* Quibus duabus rebus discrepat & à Contemplatione, & à Cogitatione. Ab illa quidem, quod laboris, non tamen fructus sit expers. Ab hac vero, quia & laboris & fructus expers est.

Signe

*Sitne actio intellectus in meditatione
potior actione volun-
tatis.*

C A P. I V.

HACTENVS tam ex nomine, quam ex natura meditationis facile intelligere potuisti, ad meditationem necessario concurrere duarum superiorum animi facultatum, intellectus scilicet & voluntatis actiones, quas B. AVGVSTINVS in libris de Trinitate, vno nomine MENTIS comprehendit. Nec ab ea sententia discedit B. Bernardus, & Richardus, etiam si in suis definitionibus videantur tantum intellexisse actionem intellectus: nam in libris eorum citatis omnia ad hominis interni externiq; reformationem dirigunt, quæ reformatio citra cooperationem fieri non pōt. Et forte ambo voce MENTIS vtramque facultatem cum Augustino intellexerunt. Quod si contendas eos de solo intellectu locutos, excipiam non de contemplatiuo, sed pratico intellectu locutos, qui cogitationes suas semper dirigit ad operationes: quod pertinet ad voluntatem.

Quod si vero sciscitare, vtra duarum a-
B ; ctionum

tionum præcipue ad Meditationem pertineat, intelligendi, an volendi. Respondeo, si præcipuam earum voces, quæ ordine in agendo prior est, & diuturnior, esse intelligendi, uti liquebit: si vero, quæ utilior & efficacior, est volendi, quod perspicue constabit ex similitudine venationis hic subicienda.

VENATOR ubi in campum venationi idoneum prodierit, primo odorum vel sagacem canem emittit, is hac illacque discurret, in gyrum se agit, ac tandem reperta perdice eam attollit: qua inspecta accipiter eam mordicus apprehendit, & in sublime elatam mox cum impetu in solum eam reiicit, & afflictam terræ occidit. Ecce canis venationi dat initium, multumque temporis consumit, antequam offendat prædam, accipiter autem vno penè momento prædam conficit. Canis representat intellectum, accipiter voluntatem. Intellectus enim inchoat nostram spirituales Meditationis venationem, hinc inde discurrens, donec prædam aliquam, hoc est, salutare aliquod punctum reperiat, & repertum præsentet voluntati, quæ præsentatum statim adoxitur. Vides ergo primas partes, &
lon.

longiores tenere intellectum, ac secundum hunc sensum præcipuas: voluntatem vero, quia bonum oblatum apprehendit & possidet, tenere vtiliores. Hoc enim venatori vel aucupi maxime est propositum, ut nempe præda potiatur, maxime si sit pauper: neque contentus est, aut auis, aut leporis conspectu. Quare & cum nos in rebus spiritualibus inopes simus, pati minime debemus, ut intellectus duntaxat prolixos faciat discursus, verum ut voluntas bonorum desideriorum, sanctorumque propositorum, quibus vitam Spiritualem sartam tectam conseruamus, prædam ab intellectu præsentatam apprehendat.

ATQVE ut in similitudine venationis persistamus, scire debes, quemadmodum aliquando vsuuenit, ut campus multiplici præda abundet, & ideo venatorem vna verbi causa perdice capta, canem cohibere, ne æquo citius reliquas inuadat, & ita quaedam perdat, eundemque modum tenere, donec omnes ceperit: sic tibi quoque faciendum, quando fecunda se offert meditationis materia, ut nempe non ante patiaris intellectum ad nouas res inuestigandas progredi, quam voluntas afficiatur ad

primam; & sic deinceps, donec omnia per-
 uaserit. Verum & aliud incidere in medita-
 tionem solet, sicut & in dictam venatio-
 nem. Vt videlicet vno momento multa bo-
 na commentatione digna se intellectui
 obiciant, sicut & in aucupio aliquando à
 cane multæ simul perdices attolluntur.
 Quo in casu voluntati imitandus est acci-
 piter, qui in auem suæ fami subito explen-
 dæ commodiorem, hoc est, in vicinissimam
 inuolat. Exempli causa intellectui eodem
 tempore obiciunt se varia media ad con-
 sequendam veram humilitatem. Primum
 est, nunquam se laudare. Secundum, alios
 se laudantes interpellare. Tertio, illis la-
 plus suos patèfacere. Quartum, vili amictu
 vti, & officia in speciem abiecta obire. Ita-
 que si incidas in eos, qui diem in laudibus
 tuis consumunt, ad obtinendam humilita-
 tem, non sunt tibi assumendæ laceræ ve-
 stes, sed medium opportunum tentatio-
 ni illi repellendæ, nempe vel impediendo
 huiusmodi colloquia, vel eorum socie-
 tas deserenda. Ac vt finem huius discursus
 faciamus, sicut venatori plene satisfactum
 non est, quando perdicem captam videt in-
 teremptam, nisi & in manus suas eam reci-
 piat, sic nobis satis esse non debet, vel mul-

tas res pias & salutare in meditatione nostra perpendisse, aut sancta aliqua desideria & proposita concepisse, sed præterea necesse est, ut manibus ea teneamus, id est, in executionem & opus deducamus.

De meditationis Excellentia.

C A P. V.

DE C R E V I hoc loco tantum huius modi Orandi excellentiam patefacere & naturæ eius nobilitatem; tum duos præstantiores eius effectus exponere, quos in meditatoribus solet producere. Ac de naturæ quidem præstantia disseram hoc capite: de effectibus proxime sequenti.

D I C I solet Meditationem esse quandam quasi beatitudinem, licet imperfectam, ac proinde & illud dicitur, ea quodammodo in hac vita homines effici beatos, quod apertius declarabo, ubi duo posuerim fundamenta.

P R I M V M est, tam intellectum, quando rem aliquam perpendit, quam voluntatem dum eandem amat arctissimo inter se vinculo coniungi, licet dissimiliter. Nā quādo intellectus rem quampiam considerat, ei se coniungit, velut attrahendo eam ad se per

B § medium

medium imaginis vel speciei (vt ita loquamur, haud secus, quam dicitur coniungi speculo is, qui illud inspicit, nam imaginem suam ei imprimit. Sicut ergo speculum certo quodam modo loquendi, est is, qui illud inspicit, eo quod imaginem eius reddat: sic intellectus quadatenus fit res intellecta, quia speciem eius cōtinet. Vnde Aristoteles libro de anima tertio ait. *intellectus est aptus omnia fieri.* Contra, voluntas, quando rem aliquam amat, coniungit se illi, transeundo ad illam. proprietas siquidem amoris est, amantem cum re amata coniungere: quod diuina Scriptura libro primo Regum metaphora glutinis explicauit. *CONGLVTINATA EST, inquit, anima leuatha anima Dauid.*

1. Reg 18

ALTERVM fundamentum est, perfectam & totalem beatitudinem, vt qua fruuntur Sancti in caelo, consistere in dictis duabus vnionibus, vel coniunctionibus cum DEO. De intellectu id affirmat ipse DEI filius apud B. Ioannem, dicens. *Hae est vita aeterna, et cognoscant te Deum verum, et quem misisti filium tuum.* vbi nota vocentur **COGNOSCAN T**, nam cognoscere, est actio intellectus propria. Voluntatis autem actionem innuit Dauid propheta, cum dixit.

Psal. 16.

Satis

Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Satiandi enim vis ad eandem facultatem, pertinet, ad quam *desiderandi*. Desiderare autem est proprium voluntatis.

Nunc superest, ut ostendamus, quo sensu verum sit, Sanctum Meditandi munus, esse quandam participatam Beatitudinem. Dicimus ergo meditationem, ut dictum est, complecti utramque actionem, intellectus & voluntatis, quarum beneficio homo cum re cogitata & amata se unit. Et quia materia ordinaria Meditationis est, vel *DEVS*, vel res diuinæ, consequens est, tam intellectum, quam voluntatem Meditantis coniungi Deo, & certo modo effici diuinam, atque hominem paruum quendam *DEVM*, sicut accidit ferro, quod ubi perfecte fuerit inflammatum totum videtur conuersum in ignem. Perspicue ergo liquet sacram meditationem esse quandam quasi beatitudinis particulam, qua hominē, quo tempore meditatur, faciat quodantenus felicem & beatum.

Hanc geminam unionem indicauit S. Ioannes his verbis mysterio plenis. DEVS 1. Ioh. 4. charitas est, & qui manet in charitate, in DEO manet, & DEVS in eo. mediante n. amore voluntatis anima commoratur in DEO, & media-

mediante notitia intellectus Deus commemoratur in illa. Ac ne forte per incuriam parui facias dictas vniones, existimans non esse coniunctionem admodum astrictam & intimam, scias illam intellectus vnionem tantam esse, vt nonnulli in abominandum illum errorem lapsi sint, vt arbitrentur DEVM nullam habere curam vel prouidentiam rerum in hoc sublunari mundo conditarum, *Vilesceret enim, aiunt, diuinus intellectus*, sed grauiter hallucinati sunt. Si enim diuina Maiestas Soli impertiuit eam vim, vt etiam si radiis suis loca foedissima illustraret, nihil tamen ab iis inquinaretur, cur sibi eam subtraxisset? Imo quo amplius omni genere perfectionis DEVS Solem antecedit, hoc perfectius eadem virtus, hoc est, vt nullo rerum creatarum, quas cognoscit & dirigit, vitio afficiatur, in Deo inuenitur.

Similiter voluntatis vnio tam arcta est, vt longe superet rerum conglutinatarum connexionem. Hæc enim ita res duas coniungit, vt vnaquæque per se subsistat: at quoniam amor amantem quasi in re amatam transfert, videtur amans non amplius esse in se, sed tantum in re amata, atq; id prorsus est, qd B. DIONYSIVS Areopagita in libro de

Diony. 5.
4.

de diuinis nominib. scribit, *Amorem facere extasim*, hoc est, vt homo sit extra se.

Diximus adhæc Meditationem esse quasi beatitudinem imperfectam, & merito. Primo, quia non possumus continenter meditari. Secundo, quia illam multis externis cogitationibus, & distractionibus inquinamus. Tertio quia sæpenumero fatigatur corpus, & mens fastidio obruitur. Beatis autem in cœlo horum omnium contraria eueniunt, siquidem supremam illam Maiestatem nulla interueniente interpellatione, perfectissima attentione, fatigatione & tædio nullo, imo summo cum gaudio & voluptate in æternitatē omnem contemplantur.

De binis præstantibus Meditationis effectibus.

C. A. P. V I.

B DIONYSIUS asserit inter omnia bona opera, quæ ab homine præstari queunt, nullum esse præstantius, conuersione, vel sanctificatione animarum, imo adiungit hoc genere operis eum adiuuare quasi ipsum Deum auctorem effectoremq; primum omnis sanctitatis. Dico itaque utrumque Meditationis effectum esse ex hoc

30 INSTRVCT. DE MODO

hoc operum genere. Nam primus in sui ipsius: secundus vero in proximi sanctificatione consistit. De priore in hunc modum demonstro.

- EVA NGELICA perfectio summam duabus rebus continetur, nempe auulsione cordis ab amore rerum creatarum, & collocatione eiusdem in amore Creatoris. Quo spectat illud dictum Christi. *Ibi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Quod autem necesse sit cor nostrum ab amore rerum creatarum auelli, vt dictam perfectionem allequamur, ipse Christus clare indicauit dum ait. *Qui non odit patrem suum, & matrem suam, & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Quam autem difficultet homo abduci possit ab amore rerum creatarum, varia in Euangelio exempla habemus. Vt de amore diuitiarum exemplum adolescentis apud B. Matthæum. Cui cum Christus dixisset, *Si vis perfectus esse, & uade uende que habes, & da pauperibus,* subiungit textus. *Abijt tristis.* adiecta ratione. *Erat enim habens multas possessiones.*

De amore vero parentum, exemplum habemus in alio, qui a Christo inuertus

ad sequendum se, respondit. *Domine, per-*
mitte me primum ire, & sepelire patrem
meum, quem Dominus arguens, dixit. Di-
mitte mortuos sepelire mortuos suos. Doler
 procul dubio homini subita separatio, sic
 ut subita emplastri diuulsio à vulnere.
 Quemadmodum autem emplastrum sine
 dolore facile abstrahitur, si prius oleo fue-
 rit delibutum, sic cor nostrum si sanctæ me-
 ditationis vnguento prius fuerit emolli-
 tum, facile & sine mora ab amore creatura-
 rum diuellitur.

ADVERTENDVM autem hic est, vnio-
 nem cordis nostri cum Deo, non mala-
 rum tantum rerum, sed etiam indifferen-
 tium amore impediri, immo & bonarum,
 si supernacaneæ sint, vel ægre, & cum
 mœrore deferantur: quemadmodum LA-
 RENTIVS SVRIVS tomo 6. de vitis
 Sanctorum commemorat accidisse §. E. *Page.*
 LISABETHÆ Hungariæ Regis filia, cui 497.
 cum Confessor sæpius indicasset, vt è gy-
 necæo dimitteret Dominam quandam
 ob singulares virtutes, quas in ea ob-
 seruat, ei charissimam, diu tergiver-
 sata est, quod permoleste ferret se
 à tam religiosæ fœminæ consuetudi-
 ne diuelli: verum tandem SANCYI
 sacer-

sacerdotis iussis parens eam dimisit, ac deinceps sentiens paulatim mœrorem animi diminui, aduertit se nimio amore quo feminam illam sanctam complectebatur, retardatam fuisse à purissimo amore sui Creatoris. Neque raro hominibus spiritualibus hoc quoque tempore idem contingit, ut quando minus vigilanter obseruant quibus amoribus in corde suo locum præbeât, toti amoris carnalis vinculis pietatis specie contectis irretiantur. Et si forte in concione aliqua, vel exhortatione eiusmodi amores reprehendi audiant, compunguntur quidem ad tempus, & proponunt se nunciū illis remissuros, sed re ipsa postea ad pristinas sordes relabuntur. Idem contingit, ubi libellum spirituales legerint de eiusmodi argumento tractantem, aut superiorem vel Patrem spirituales aliquid de ea re insinuantem audierint.

QVOD si vero tales casu aliquo in locum similis argumenti incidant, & de eo meditentur, sæpenumero fit, ut tandem ab adulterino amore resipiscant. ut si incidant in verba illa Christi ad Apostolos apud B.

Ioan. 16. Ioannem dicta. *Expedi vobis, ut ego & adam. Si enim ego non abiero, paracletus non veniet ad vos. & intelligant eo sensu, quo B. BERN-*

ARDVS

ARDVS sermone sexto de Ascensione ea
 exposuit. Grande, inquit, mysterium fratres
 mei. Quid enim sibi vult. Nisi ego abiero, pa-
 raclitus non veniet? itane inuisa paraclito pra-
 sentia Christi, aut contubernium Dominica car-
 nis horreat, qua, sicut angelo prænunciante
 cognouimus, nec concipi quidem nisi eo super-
 ueniente potuerit? Quid est ergo, nisi car-
 nis presentia vestris subtrahatur affecti-
 bus, spiritualis gratia plenitudinem occu-
 pata mens non admittit, non recipit animus,
 non capit affectus. Quid vobis videtur fra-
 tres? Si haec ita sunt, imo quia ita sunt, au-
 deat quis de cetero phantasticis quibusdam il-
 lecebris deditus, sectans lenocinia carnis suae,
 carnis utique peccatricis, genitrix in pecca-
 tis, assueta peccatis, in qua denique bonum
 non est, illum pariter expectare paraclitum?
 Audeat, inquam, qui huic sterquilinio sem-
 per inhaeret, qui carnem fouet, qui in carne
 seminat, carnem sapit, illam nihilominus con-
 solationem supernae visitationis, torrentem vo-
 luptatis illam, illum sperare gratiam spiritus
 vehementis, quam, ut veritas ipsa testatur,
 ne cum ipsa quidem Verbi carne percipere
 collatenus Apostoli potuerunt? Haecenus il-
 le. Quid enim his verbis lectis dicere po-
 test bonus Meditator, quam, si amor. quo

C

Apo-

Apostoli erga sanctissimam Christi humanitatem, quæ omnes res creatas, quotquot fuerit, vel esse possunt, perfectione, sanctitate antecellit, flagrarunt, impediuit Spiritus sancti aduentum, quanto magis impedit me, si aliquo amore ferat in hanc illamve personam, aliasve res longe inferiores. Absit, absit à me omnis talis amor. Utinam nec ad vnum momentum cordi meo infixus hæreat. Soli Deo deinceps pateat aditus in illud, & longe recedant omnia quæcunque purum in Deum amorem impediunt.

VNDÈ verò hic animi ardor profectus est? num à Cōncionatore, ab Exhortatore, à libri spiritualis lectione, ab admonitione superioris? Nequaquam. Sed à Meditatione, quia videlicet, emplastrum affectionum tuarum sanctæ meditationis oleo illiisti, & ita citra dolorem à corde tuo diuulisti, dicens. nolo illud bellum Rosarium (si forte plus æquo illud amaras) vel quicquid amorem diuinum in me retardauerit. O verè oleum sanctum, quo inuncti tam facile sancti efficiuntur. Si ergo ex fructibus, testante Domino Nostro, agnoscitur arbor, quam nobilis censenda est Meditationis arbor, ex qua tam
 excel.

excellens liquor, tam nobilis fructus nascitur?

I A M vero restat vt meditationis excellentiam demonstramus ex altero quoque eius effectu, qui erat, quod iuuaret ad sanctificandum proximum, quod fit verbis prædicando, factis operando, & perpeffione incommodorum sustinendo. Ad hæc enim omnia Meditatio magnas supeditat vires, & efficacitatem singularem, quemadmodum suo more præclare scribit S. BERNARDVS, nam cum probasset *Epist. 201* exemplum operum dare efficaciam verbis, adiungit vtramque efficaciam, verborum & operum impetrari oratione. *Sermo quidem*, inquit, *vtius & efficax exemplum est operis, facile faciens suadibile, quod dicitur, dum monstratur suadibile, quod suadetur. Ergo in his duobus mandatu, V E R B I scilicet, atque EXEMPLI summam tui efficij ad consentia securitatem pendere intellige. Tu tamen, si sapias, iunges & tertium, studium videlicet Orationis, ad complementum vti- que trina illius repetitionis in Euangelio de pascendis ouibus. In hoc noueris illius Trinitatis Sacramentum in nullo fru- *Mat. 21* stratum à te, si pascas V E R B O.*

C 2 pascas

pascas EXEMPLO, *pascas* & *sanctarum fru-
ctus* *Orationum*. Manent itaque tria haec. Ver-
bum, exemplum, oratio. Maior autem horum
est oratio. Nam etsi, ut dictum est, *Verbis* *virtus*
sit *opus*, *operi* tamen & *Verbis* *gratiam* effica-
ciamq; meretur *Oratio*.

DEMONSTRAVIT in vtraque re Do-
minus noster, id quod dico, in horto, quan-
do, ut humanae naturae declararet imbecil-
litatem, dixit *Tristis est anima mea, & usq; ad*
Matt. 26. *mortem*. Cum qua imbecillitate ad oran-
dum processit, sed orationis vitantum ac-
cepit robur, ut animose ad discipulos dice-
ret *Surgite eam*, ac si diceret, quamvis an-
te inchoatam orationem ostenderim me
mortis metu consternatum, nunc tamen
adeo me inflammatum, roboratumque
sentio, ut paratus sim obviam procedere
hostium cohorti. Quo facto, efficax exem-
plum reliquit Martyribus fortiter pro fide
sua occumbendi, iuxta illud B. Petri. *Chri-*
1. Pet. 2. *stus passus est pro nobis, & vobis relinquens ex-
emplum, ut siquamini vestigia eius*. Verbo-
rum vero efficacitatem prodidit, quando
ad perfidam gentem, a qua ad necem qua-
Matt. 26. rebatur, dixit. *Ego sum*. eorum siquidem
yi omnes retro in terram lapsi sunt. Quod
Christus non sine mysterio post peractam
Ora-

Orationem fecit ad institutionē nostram, etiam si in se virtutem patrādi miracula haberet.

QVONIAM vero ad rectē iuandura proximum opus est ingentes subire labores, multas persecutiones ac cruciatus perpeti, necessario debemus nos his Orationis armis communire, & diuina opitulante gratia fœlix exitus conatibus nostris respondebit. Multa nobis esse perpetienda non obscure innuit Christus, quando amandaturus Apostolos in Missionem quandam, hac bella similitudine vsus est. *Ecce, Matt. 10.*
inquit, ego mitto vos, sicut oves in medio luporum. Præclare id expertus est vnus ex illis, dum scribit in secunda epistola ad Corinthios. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudeis quinquies quadragenas Vna minus accepi ter Virgum casus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in fallis fratribus, in labore & arumna, in Vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate.* C 3 DEBET

DEBET ergo orationis studio se dedere, quicumque operam suam locare voluerit adiuuando proximo: erit enim illi armorum & offensiuorum & defensiuorum loco. Quæ orationis vis præfigurata est in paruis cornibus, quæ lucis instar emicuerunt ex fronte Moysis, postquam cum

Exo. 14.

Deo benedicto in monte collocutus esset, animalia enim cornigera, cornuum beneficio & suam salutem defendunt, & offendunt aduersarium.

NON præmittam hoc loco incipientibus fraudem quãdam patefacere, vt nempe in suis meditationibus non sint solliciti de salute aliorum promouenda, sed duntaxat de sua. Exemplum habent in natura ipsa, quæ non ante ex arboribus fructus profundit, quam eas ad naturalem perfectionem, certamque magnitudinem perduxerit. Ac fere cõtingit, vt quæ æquo maturius effundant fructus, citius exarescant & deficiant: quoniam humor in fructus intempestiuè elatus, radicibus ademptus est. Atque hoc est, quod S. BERNARDVS commemorat variis nouitiis suis euenisse.

CONCLVAM demum hunc Discursum, hac commonitione, si factus sis tandem Operarius, vt arboribus grandibus & fructiferis

feris tanquā Magistris vtare: quę si aliquando nimium onerentur fructibus, in periculum veniunt, vt rami earum rumpantur, nisi subiectis fulcris sustententur. Volo dicere, ne tot occupationibus in aliorum gratiā te grauari sinas, vt inde tuę salutis iacturam facias. *Quid enim prodest homini, ait Christus apud Matthæum, si vniuersum mundum lucretur, anima vero sua detrimētum patiatur?* Matt. 16
 Quod si vero vel tua incuria, vel aliorum voluntate iam oneratus sis, vt liberum tibi non sit iugum excutere, crebrioribus excitate orationibus iaculatoriis, maioreque studio, quam alias horarum Canonicarum pensum, diuinumq; Missę officium persoluas, aliaq; id genus præsidia ad conseruandum spiritum vsurpes.

IMPRIMIS vero oculos conicias in eas arbores, quę vbi anno vno onustę fuerint fructibus, insequenti vel nullos proferunt, vel paucissimos. neque enim idcirco otiosę sunt, sed temporis longioris interuallo vim ad generandum maiorē colligunt, vt postea vberiori copia pensum suum resarciant. Sic enim suadeo, vt arborū illarum otiosarum instar, aliquādo te intus colligas, & in locū solitarium, à consuetudine hominum remotus secedas, ibiq; in amaritudine animę

tuæ superioris vitæ delicta recogites, tum aliquot dies vel hebdomadas in commutatione rerum diuinarum feruentique oratione impendas, sic enim & iacturam in vita spiritali factam facile resarcies, & fructuosius alacriusque ad consueta exercitia proximis iuuandis destinata redibis.

*Quis finis propositus esse debeat in
Meditatione.*

C A P. VII.

NON alius finis vltimus scopusve tibi in Meditatione propositus esse debet, quã diuinam maiestatem laudandi, quam *laudant astra matutina*, hoc est, angeli beati, cum quibus *Et nostras voces*, vt Ecclesia canit, *Et admitti iubeat, deprecamur*. Proximus autem finis, in quẽ continenter oculi mentis dirigendi sunt, esse debet tua sanctificatio, quæ consistit primo in declinatione à malo quod B. Paulus ad Romanos scribens vocat, *exuere veterẽ hominem*. Secundo vero in operatione boni, quod idẽ vocat, *induere hominem nouum*. Ad Coloss enim scribens. *Induite, inquit, nouum hominem, qui secundum Deum creatus est*. Qua verborum forma innuisse videtur Apostolus, debere nos

Rom. 5.

Col. 3.

non

non modo cogitationes, affectusq; nostros
internos, sed actiones etiam externas, con-
formare actionibus Christi Domini nostri;
haud secus, quam si totidem Christi videre-
mur. Forte enim ideo in epistola ad Roma- *Rom. 13.*
nos dixit. *Induimini Dominum IESUM Chri-
stum.* Etenim, si quis alterius vestibus indu-
tus, eundē incessu, gestu, cæteroq; corporis
motu imitetur, à longe apparet ille ipse, sic
Christianus perfectionis studiosus omnes
actiones suas tam internas, quam externas
apte debet conformare vitæ Christi, vt an-
gelorum, hominumq; oculis appareat alter
Christus Poteris autem facile & citra erro-
rem actiones tuas illis Christi accommodare,
si diuina iuuante gratia sedulo & attente, de
vita, passioneque eius sacratissima medite-
ris: in ea enim omnes virtutum perfectio-
nes tanquam in speculo teste B. Bernardo
relucēt. Vnde ad fratres de monte Dei Car-
thusianos ita scribit. *Notitiis ad excitanda
eorum interiora, melius & tutius proponuntur
meditanda redemptoris nostri exteriora. Nam
ostenditur in eis exemplum humilitatis, pro-
uocatio charitatis, & affectus pietatis.*

INTELLIGES VERO melius totum, quod de
imitandis Christi Domini actionibus dixi,
si prius duo posuerim fundamenta. Primum

est S. THOMÆ, in omni actione externa cōcurrere tres potentias actiuas, (nam quarta, quæ est intellectus cū sua cognitione antecedit.) Prima est voluntas, quæ actionē eligit, & acceptat, & quod plus est, immediate potentia motrici commendat, quo eā exequatur, quæ est ordine tertia, aut per sensualitatem imperat, quæ est secunda. Exempli loco sit, voluntariè obiicere brachium vulnerādum ferienti, vt saluum maneat caput. Hic primum intellectus considerat, si ictus ferientis capite excipiat, in discrimen vocari vitā, eamq; brachii incolumitati præferendā, idq; repræsentat voluntati, quæ mox huic iudicio parens mādāt sentiendi facultati, vt brachio ictū excipiat. acquiescit illa & rursum imperat Motrici, vt exequatur, q̄ facit attollendo brachium vt seruet caput.

ALTERVM fundamentum est Apostoli Pauli, qui ad Romanos scribens. *Sentio, ait, aliā legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.* quod nō est aliud, quam dicere, bellum quoddam geri inter

Gal. 6. Spiritum & carnem. *Caro, enim (vt alibi ait) concupiscit aduersus Spiritū, & Spiritus aduersus carnē.* Hanc pugnam carnis & Spiritus omnes in exercitatione operum bonorum experimur & nonnunquam efficit, vt faciamus, quæ nō

Rom. 7. vellemus, vt & Paulus de se confitetur. *Non*
quod

quod volo bonum, hoc ago: sed quod nolo malum, hoc facio. Nonnunquam etiam facit, ut longius progrediamur, & succumbamus.

Dico ergo in Christi actionibus, omnes illas operatrices potentias cum summa concordia concurrisse. Imo & passionibus. nam cum aliquid aduersi ei perferendum esset in voluntate producebat actum acceptationis, imperabatq; sensualitati ut idē faceret, quæ ilico obsequebatur. Atq; ex hoc Appetitus sensitiui consensu forte poterimus intelligere voluntatem Christi in Daudicis verbis fuisse laudatā. *Amicus meus, & notus meus, Psal. 54. qui simul mecum dulces captebas cibos: & in domo Domini ambulauimus cum consensu.* Atq; item, quod Dominus noster apud Lucam geminato verbo expressit. *Desidero Luc. 14. desiderauit hoc Pascha manducare uobiscum,* quasi diceret. Pascha illud vltimum meæ passionis non voluntatis modo, sed etiam appetitus sensitiui desiderio desiderauit.

Ut finem deniq; faciamus, aio, quo crebrius, firmissq; hi duo appetitus in actionibus, per passionibusque tuis copulabuntur, quoq; viuacius intellectus iudicio suo præsto fuerit, & quo præptius efficaciusq; motrix facultas omnia executata fuerit, hoc propius Christo in operationibus, assimilaberis.

DE Studio autem & industria, quæ à nobis vſurpanda eſt in perpendenda Chriſti vita ſanctiſq; eius operibus, dico, eam aptiſſime nos poſſe diſcere ab iis qui artem pingendi profitentur. Hi enim oculis obiecta re, cuius effigiem volunt exprimere, principio accurate contemplantur partem eam, à qua initium faciendum eſt: eaq; aliquoties circumſpecta, tandē in ſubiecta tabula primas incipiunt trahere lineas, ſed in medio trahendi curſum ſubinde inhiſcent, vt vident, num recte trahantur, idemque iterant, cum finem trahendi fecerint, ſic & in cæteris lineis ducendis ſenſim pergunt, donec totam effigiem expreſſerint. Haud ſecus nos debemus iterumq; iterumq; mentis oculos in vitam Chriſti Domini noſtri deſigere, ac deinde in tabula perſonæ noſtræ operum Chriſti lineamenta adumbrare, ſeduloque expendere an prototypo respondeant.

CETERVM eſt hoc loco quiddam magni momenti notandum; nempe in hoc depingendi labore reperiri tres actiones trib. hominum ſtatibus, hoc eſt, incipientium, proficientium & perfectorum non abſimiles. Prima eſt, tantum extrema cuiuſq; membri lineamēta gypſo, vel alia materia exprimere, quæ congruit incipientibus. Secunda eſt,
linea.

lineamenta tingere coloribus secundum cuiusq; naturam. Et hæc est proficientium. Tertia est, expolire, & perfectionem extremam adiungere, quod fit colorib. optimis. Et hæc est propria perfectorum. Dico igitur in incipientibus, qui nondū perfecte animi passiones domuerunt, nonnunquam intellectum & voluntatem ita à bonorum operū exercitio retrahi, vt ea tm̄ exterius faciant, ac proinde Christi vitæ non nisi secundum externam speciem sese conformant, cuiusmodi sunt ii religiosi, qui boni aliquid faciunt, eo tantum, quia ita præscribunt Regulæ, vel quia ita superior mandauit, vel ob alium similem humanum respectum, similes pictori primas tantum lineas ducenti. Nec tamen id agendo delinquant, sed paulatina se ad maiorem perfectionem comparant, vt intellectum quoq; & voluntatem ad benefaciendum inflectant: nam sicut imago colorib licet rudius, tincta, clarius representat exemplar suum, quam quæ tantū est primis ducta lineis, sic etiam huius actiones similiore sunt actionibus Christi, eo q̄ vtrasq; & intellectus & voluntatis actiones habeat coniunctas: voluntatis quidem vt libenter exerceat; intellectus vero vt iudicet conuenienter eas fieri, quantumuis aliquando appetitus sensitius repugnet. qui in perfectis
vel

vel tam raro, vel tã cunctabundè repugnat, vt ad primum rationis nutum fere pareat, & imperata exequatur, ac ideo illos comparauimus iis pictoribus qui extremã manum imagini apponunt Neque tibi videri debet nouum & incredibile, posse sentiendi facultatem eo pertingere, vt consentiat actioni naturaliter sibi repugnanti: id siquidem totum, non naturæ, sed gratiæ adscribendum est diuinæ, atq; virtutis indoli, quarum vim expertus David dixit *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuũ.* Dixi Perfectos quoq; persentiscere eiusmodi pugnã carnis & Spiritus, sed id fit rarissime, languidissimeque: quia in hac vita non fiet, vt prorsus ab ea liberentur. Quamquam negari non potest continua eorũ mortificatione fieri, vt quotidie imminuatur, ac ideo ad viuam Christi similitudinem propius accedant cum B. Apostolo Paulo ita loquente. *Nos autem in eandẽ imaginem transformamur à claritate in claritatẽ, tanquam à Domini Spiritu.* quasi diceret. Assidue in manibus voluntariæ, dulcisq; meditationis penicillum, tabellamq; exquisitis virtutum coloribus effigiatam tenemus, ac perpetuo magis magisque conamur imaginem perficere: neq; satis nobis est, vt qualicumq; modo Christum in ea representemus, sed ad tantam similitudinem aspiramus, vt non
modo

Psal. 53.

2. Cor. 3.

modo videamur esse quidam Christi, verum etiam omnino transformemur in ipsum, nec solum exprimamus eius effigiem, sed ipsissimam et formam obtineamus, vnde dicit *In eandem imaginem TRANSFORMAMVR.*

Ex dictis perspicue liquet, Meditationem illam bonam & fructuosam censerem, cuius beneficio in notitiam alicuius virtutis Christi D. N. vel defectus illi oppositi venimus: vel certe qua magis, quam prius ea notitia fuerimus illustrati. Fructuosorem vero, qua Dominus noster bonum propositum suggestit, aut passionem aliquam coercendi, aut virtutem aliquam complectendi, aut extirpandi vitium, aut pravam inclinationem, consuetudine expugnandi, aut denique si propositum simile ante in animo extiterat quidem, sed nunc magis sit efficax & inflammatum. Idque totum intelligendum est et de orationibus, vel meditationibus in quas multe animi distractiones (modo inuoluntariae, ac proinde culpae expertes sint) inciderint. Dixi, hoc secundum, id est, bonum propositum esse praestantius primo, si loquamur de bona cogitatione. Nam sicut melius est in venatione capere leporem, quam eundem currentem videre, sic melius est bene facere, cui proximum est propositum bene faciendi, quam bene cogitare. Atque idcirco pluris facere debes in tuis meditationibus illud, quam hoc.

*Modi excitandi voluntatem ad
bonum.*

C A P. VIII.

AT occures fortasse, te excitasse quidē voluntatem in Meditationibus tuis ad faciendū bonum propositum, & simul probasse cum S. Augustino non potuisse te obtinere, etiamsi intellectus hinc inde discurrens multa bona repererit, iuxta illud quod in Psalmum 118. scribit. *Præuolat intellectus, & tarde sequitur, & quandoque non sequitur humanus & infirmus affectus:* ac proinde optare te resciscere causam, & remedium adhibere. Ego vero respondeo, id non modo tepidis, sed etiam feruentibus, licet dissimili de causa, solere contingere. Tepidis quidem, quando pariter carnis & spiritus frui volunt illecebris, & ita falluntur. Nam quando voluntas satiata est humanis delitiis, *Prou. 25.* *stocci facit diuinas, iuxta illud Salomonis. Anima saturata calcabit farum.* Quod idē apparet in accipitre, qui dum satur est, non persequitur perdices, sed spaciatur sub arboribus. siquidem natura ei inditum est, prædas agere auium ad sustentandum suum corpus, & nō ad utilitatem, vel voluptatem aliorum quærendam.

Quocir-

Quocirca & remedium ab aucupe venabimur. Solet is pridiana aucupii nocte escam accipitri subtrahere, vt fame adactus auium prædæ inhiet. Subtrahe ergo & tu ad tempus voluntati carnis illecebras. (nam secundum S. Bonauenturam caro ea conditione creata est, vt ne ad momētum quidem sine voluptate aliqua persistere queat) & mox vbi animaduernerit se destitutam externis, confugiet ad internas, illisq; vti famelica, se exsaturabit.

FERVENTIBVS quoque idem accidit, quādo tempore abundantia indiscretè exercitia mentalia continuant, aut tempore ariditatis, vel desolationis nimium se urgent, & vim capiti inferunt, vel pectori, atque ita corpori nocent, & animæ fastidium pariunt. Vnde quando se vident in iisdem periculis, tergiuersantur, & progredi non volunt, similes infantulis, qui degustata semel amaritie papillis maternis aspersa, quoties os admouent ilico retrahunt. Remedium autem pro talibus erit, vt vtroque tempore discant vti moderatione.

DICIS fortasse, tibi quidem videri oportuna hæc remedia, vt caueatur, ne voluntas labatur in dicta incommoda: Sed te quærere remedium ad excitandum ap-

D petitum

50 INSTRVCT. DE MODO

petitum, quando iam lapsa est. Ad quod dico, remedium præsens esse, si ei quanta claritate poteris, demōstres rei propositæ præstantiam ac bonitatem. nam cum Bonum sit voluntatis obiectum, vbi ei repræsentatum fuerit tanquam tale, naturaliter illud amabit & complectetur. Obtinebis autem illud modis sequentibus.

PRIMO, si & ob oculos ponas honestatem & pulchritudinem virtutis, vel boni operis, quæ tanta est vt omnes homines trahat in admirationem, quemadmodum sigillatim demonstrat Salomon in lib. Sapientię, de virtute castitatis *Quā pulchra est,* inquit, *casta generatio cum claritate.* Et Doctor quidam asserit animā virtute præditā tam esse venustam & splendidam, vt si quis eam intueri posset, eiq; cōiungi, & consuetudine eius perfrui, etiam propriū corpus, si id aspectum impediret, sit discepturus.

SECUNDO, si crebrius eundem cōceptum variis modis repetat, nunc per hūc versum, nunc per illum volutando; sic enim tempus datur voluntati, vt exciteetur Quos modos intelliges perlegendo S. Gregorium, B. Bernardum, &c.

TERTIO, si adiungas similitudines & exempla, non similia modo rerū, sed etiam
dissi-

MEDITANDI PARS I. 54

disimilium. nam & hæc intelligentiam iuuant secundum illud Aristotelis. *Opposita iuxta se posita magis elucescunt.* Quo in genere imitandi sunt mercatores pannorum, qui in officinis suis arte quadam colorem vnius panni, coniungunt colori alterius, vt omnibus explicatis homines ad emendum facilius alliciantur.

QUARTO, si declares quantam utilitatem capere possit ex illa non solum in altera vita, sed etiam in presentia. Poteris similiter & oculum intendere ad damna, afflictiones, aliaque incommoda, quibus expositi sunt homines flagitiosi, vt superbi, auari, &c. à quibus omnibus vna humilitate, vel paupertate liberari possint.

QUINTO, si exponas, quantam voluptatem ex virtutum exercitatione homo capiat, etiam in materia pœnosa, vt norunt qui id probarunt, vt si quis funiculis acriter corpus diuerberet: quantum enim in ea diuerberatione augetur dolor carnis, hoc crescit amplius delectatio spiritus vel voluntatis. Idem contingit in magno contemptu, vel humiliatione. Ac in quibusdam quidem tanta solet esse animi lætitia, vt etiam in corpore redundet, iuxta illud Dauidis. *Cor psal. 83. meum, & caro mea exultauerunt in Domino.*
Ps. 147.

D 2 SEXTO

32 INSTRVCT. DE MODO

SEXTO, si cogites, te gaudium concilia-
re angelis in cælo, sicut Christus testatur
Luc. 10. apud S. Lucam. *Gaudium in cælis coram an-
gelis D E I super vno peccatore penitentiam
agente.* Contra ergò mœrorem conciliabis
dæmonibus in inferno.

SEPTIMO, si perpendas, quid à te re-
poscat status tui institutum, ac, si religio-
sus sis, Ordinis Regulæ, an scilicet aliquid
tale in iis mandetur, vel commendetur.
Quod si secularis es, vide num obliget te a-
liqua necessitas exercendæ huius vel illius
virtutis, ne salute excidas, aut grauis ten-
tatio expugnanda incumbat. Quo in casu
imitandus tibi est S. Paulus, qui egregiè
1. Cor. 9. corpus suum exercebat, dicens. *Castigo cor-
pus meum, & in seruitutem redigo, non quasi
aerem verberans.*

OCTAVO, & vltimo, si Deum obsecres,
vt impellat tuam voluntatem. Scriptum e-
Prov. 21. nim est in Prouerbiis. *Cor regis in manu Do-
mini, quocunq; soluerit inclinabit illud.* Et
Spero te exauditum iri, maximè si de pro-
fundis vilitatis tuæ clamaueris cum Dau-
de. *Psal. 129.* *De profundis clamaui ad te Do-
mine. Domine exaudi vocem
meam.*

TRA.

TRACTATUS II.
DE PRÆPARATIO-
NIBVS.

*Ad recte meditandum necessariam
esse præparationem.*

CAPVT I.

PRÆPARATIONEM ad me-
ditandum esse necessariam per-
suadet primo ipsa Orationis
natura, secundo diuinæ scri-
pturæ auctoritas, tertio doctri-
na sanctorum. Et vt à primo initiū sumam.
dico cum natura cuiusque rei cognoscatur
ex eius definitione, naturam quoq; oratio-
nis ex definitione esse indagandam.

S. DAMASCENVS libro I. de fide or-
thodoxa cap. 14. definit eam in hunc mo-
dum. ORATIO est *ascensus mentis in Deum*
& ANSELMVS. *Oratio est eleuatio mentis in*
DEVM. In vtraq; vides orationem vocari
eleuationem, vel ascēsum animæ ad Deum.
Vbi notandum est, etsi Deus animam no-

D 3 stiam

stram ea cōditiōe creauerit, vt naturaliter conscendat sursum ad Deum, sicut naturale est lapidi ferri deorsum, vt tradit B. Augustinus libro I Confession cap. i. *Domine, inquietans, creasti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* ac proinde tam facile ei deberet esse ascensus, quam lapidi facilis est descensus, tamen manibus tangimus contrarium Licet enim aliquando conetur se in sublime sustollere, tamen ilico instar plumbi deorsum relabatur, corruptibilis huius corporis mole oppressa, vt queritur sapiens. *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimat terrenam inhabitatio sensum multa cogitantem.* Propter mutationem igitur vitio peccati originalis in anima nostra factam, dum cogitat vacare orationi, & attollere se in Deum, opus habet variis præparationibus. Nam sicut ad erigendum obeliscum, vel columnam opus est multis ordinibus trabium, aliarumq; machinarum ob ingens earum pondus, sic ad erigendum in precibus cor nostrum in Deum, opus est variis mediis.

Sap. 9.

¶ Scriptura eandem præparationum necessitatem non silet. *Ante orationem, ait Ecclesiasticus, prepara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat DEVM, quod perinde*

Eccle. 8.

perinde est, ac si dicat. Antequam ad orandum te conferas, præpara te: si enim secus feceris, Deum tentabis, quod S. Thomas asserit esse peccatum. Nec mirum, quia non est aliud, quam probare potentiam diuinæ suæ maiestatis. Tentare quippe Deum, est velle Deum extraordinaria potentia efficere illud, quod semel decreuit ordinaria potentia facere per causas naturales. Tale fuit consilium dæmonis Christo Domino propositum, vt de pinnaculo templi se deiiceret. nam Christus apud S. Matthæum ei respondit. *Non tentabis Dominum Deum tuum.* inuens, cum scala sit ordinarium instrumentum, qua commodè ex sublimi loco descenditur, conueniens non esse expectare miraculum extraordinarium, vt deportaretur manibus angelorum, quemadmodum nequam ille suggererat.

QVOD ad doctrinam sanctorum de eadem præparatione attinet, contentus ero iis, quæ noster B. P. I G N A T I V S in suo Exercitiorum spiritualium libro præscribit, vbi satis perspicuè sententiam suam in Annotationibus exposuit. *Tradēs exercitia, inquit, si animaduertit ei, qui recipit, nullas in-aidere spirituales animi commotiones, et*

D 4 *suat*

S. Tho.
22. q. 57.
a. 3.

Matt. 4.

sunt consolationes, vel tristitia, neq; diversorum spirituum agitationes, sedulo debet percunctari, an ipsa exercitia præscriptis agantur temporibus, & quibus modis: an etiam obseruet diligenter cunctas additiones, & de singulis ratio postuletur. Vnde liquet, cum iudicasse omnes supradictos bonos Meditationis effectus pendere ex obseruatione additionum, quæ sane omnes pertinent ad præparationem. Adhæc legimus in eius vita, solitū eum dicere, quamuis negotia etiam humana homo spiritualis debeat in precibus suis commendare DEO, prosperumque eorum exitum è diuina manu præstolari; nihilominus suam quoque debere in eo perficiendo locare industriam, ac tanto quidem studio ac cura, ac si ex illa vna felix successus penderet.

RATIO deniq; ipsa euincit præparationem ad rectè orandum requiri, haud secus, quam causa requiritur ad producendum effectum. In omni siquidem productionis genere antegressæ dispositiones communiter appellantur causæ rei productæ. Exempli causa, comburitur lignū huius combustionis efficiens causa non solum dicitur ignis, qui illud accendit, sed etiam sol, qui illud cum humidum vel viride esset, exliccauit.

cavit. Dicitur enim causa, quia humiditatem vel viriditatem, quæ oberant inflammationi, ligno subtrahit. Præparationes ergo quoniam animam nostram disponunt, remouenda impediméta ad rectè orandum, merito dicuntur causa bonæ orationis.

HACTENVS, nisi fallor, satis tibi persuasi, vt credas præparationem oraturo vel meditaturo omnino esse necessariam: iam restat, vt Præparationes omnes diuidamus in tres classes. Prima sit earum, quæ dicuntur *Remota*, ita dictæ, quod longe ante orationem sint vsurpandæ, & quasi è longinquo. Secunda sit earum, quæ vocantur *Propinqua*, vel *Vicinæ*, quia paululum antecedunt orandi tempus. Postrema, est earum quæ dicuntur *Immediatæ*, quia immediatè actum orandi præcedunt.

De collectione animi.

C A P. I I.

ADVERTERE te cupio, me non agere hoc loco de omni collectionis genere, sed tantum de collectione animi: atque ideo suspicari non debes me ad rectè meditando postulare, vt in eremum aliquam te abdas, aut cubiculo perpetuo includas. Quamuis enim corporalis solitudo multū
D 5 ad bene

ad bene contemplandum proficit, non est tamen ipsa per se sufficiens aut necessaria, quemadmodum his verbis pulcherrimis B. GREGORIVS exponit. Quid enim prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis? Qui enim corpore remotus *est*, sed tumultibus conuersationis humana terrenorum desideriorum cogitationibus se inserit, non est in solitudine. si prematur vero aliquis popularibus turbis, *est* tamen nullos curarum tumultus in corde patitur, non est in Urbe. Itaque bene conuersantibus primum solitudo mentis tribuitur. Gaudeant igitur qui ratione vocationis, officii, vel propositi conuersantur cum proximis, ut eos iuuent, si id faciāt eo modo quae dictus sanctus indicauit, si enim cor collectum sit, omnia impedimēta remouentur.

COLLECTIONEM autem cordis, etsi multa vitia vel imminuere, vel etiam prorsus tollere possint, ego tamen duo tantum hic ob oculos ponam, quae sunt principalia, & quasi capita multorum aliorū. Alterum est *curiositas*. alterum verò appellabimus vitium superflue se occupandi in negotiis parui momenti. Incipiamus à curiositate, quae non est aliud quam vitiosa cupiditas, vel intellectus vel sensuum beneficio aliqua cognoscendi. Cuius noxia peruersitas

DOD

Lib. 3.
mor. c. 12.

MEDITANDI PARS I. 59

non solum cōsistit in ipsis rebus, sed etiam in modo earum cognoscendo. Verumque enim perniciem afferre potest homini spiritali, eo quod prorsus orationis studio aduersentur. Oratio siquidem postulat, vt anima prorsus intra se sit collecta, sicut inuere videtur Christus Dominus noster, quando apud S. Matthæum dicit *Tu autem Matt. 6. cum oraueris, intra eubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum.* Curiositas verò econtrario impellit animam, vt foras prodeat. nam, vt dictum est, ipsa est quidam appetitus vel cupiditas. Appetitus autem proprium est hominem transferre ad rem concupitam vel amatā, conuenienter dicto AVGVSTINI. *Animus magis est, vbi amat, quā vbi animat.*

VNDE, sicut fieri non potest, vt vno eodemq; tempore, res aliqua tota permaneat intra se, & tota euagetur foris. sic fieri non potest vt homo curiosus recte queat vacare orationi: vel fieri homo orandi studiosus. Rogentur ipsi, num res ita se habeat, an secus, & meæ assertioni fidem facient, si parere veritati nolint, & ingenuè fatebuntur se maiorem temporis partem rerum nouarum cognoscendarum studio impendere, vti prolixius declarabimus, cum de distractione agemus, AT

AT excipiet forte curiosus, sciendi cupiditatem homini esse naturalem, & ab ortu congenitam. Cui respondeo, quemadmodum conuenit hominem spirituales moderari naturam suam in aliis excessibus, sic rationi cōsentaneum esse, vt faciat quoque in curiositate. Nam, vt verum dicam, quæ rogo conuentio est statui spirituali, cum cupiditate cognoscendi, rerum bellicarum euentus, statuum variorum conditiones, & id genus alia? Respondebit fortassis, notitiam illam sibi prodesse, vt in orationibus suis Deo impensius mundi necessitates commendet: sed miser non aduertit, suæ diuinæ maiestati multo amplius placere, vt illas generatim, & non speciatim anxia illa curiositate cognitas sibi commendet. Neque ad confirmandam opinionem suam niti potest illo Aristotelis dicto. *Naturā nec laudabiles, nec vituperabiles sumus.* id enim intelligitur de rebus purè naturalibus à libero arbitrio non pendentibus, vt est appetitus edendi cum fame; & bibendi, cum siti laboramus. At sciendi appetitus ita naturalis est, vt totus tamen sit rationi & libero arbitrio subiectus, ac proinde vitiosus, quoties cum ratione non consentit. Proripe te ergò quamprimum ex huius vitii ba-

tii ba-

rii barathro, si ingredi illud cœpisti. Similis prorsus est hæc infirmitas spiritualis, hydropi corporali, qui in homine hoc auget magis cupiditatem bibendi, quo plus biberit, donec eum in sepulcrum protrudat.

SVPEREST vt ad aliorum vitiū veniamus, nempe ad inordinatum affectum occupandi se in externis negotiis, maximè si ad statum meditatoris non pertineant, vt religiosi, si sint negotia secularia. *Nemo enim*, inquit Apostolus in secunda epistola ad Timotheum, *militans Deo implicat se* 2. Tim. 2. *negotiis secularibus.* Quod autem Deo non placeat, vt serui sui misceant se temporali- bus negotiis, declaratum est tempore Machabæorum in conflictu sacerdotum, qui quoniam nullo adhibito Dei consilio bellicis rebus se miscuerunt, morte occubuerunt. *In die illa*, inquit textus, *ceciderunt sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in prælium.* Sine consilio ait, quia perpendere debebant, in bello Sacerdotum esse orare, & belligerandi partes relinquere militibus. Potest igitur error committi in hoc genere, vel in qualitate negotiorum, quæ homo contra sui status rationes suscipit, vel in modo negotia etiam proprii status tractandi, vt cum in

is tra-

62 INSTRVCT. DE MODO

iis tractandis nimis immoderatus affectus, siue internus, siue externus interuenit, nulla habita ratione personarum, locorum & temporum Quod si quis purgandisui causa obiciat Christi Domini exemplum, qui totos dies iuuandis proximis impendebat, is scire debet, illas occupationes non fuisse huius generis id est, seculares. nam cum ali-

Luc. 12.

quando quidam de turba, ut est apud Lucã, rogarent Christum, *Magister dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem*, respondit. *Homo quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Deinde scire debet, quod crebro post diurnos labores totas noctes in oratione pernoctarit. Denique fortassis isti occupationum superuacanearum amatores, quoniam diffiteri nequeunt orationes suas saepe vel omnino interrumpi, vel multitudi-

2. Cor. 5.

ne euagationum mentis, dum de suis negotiis solliciti sunt, plus a quo turbari, audebunt cum B. Paulo dicere illud quod est in altera epistola ad Corinthios. *Sobrii sumus uobis. Caritas enim Dei superget nos. Sed meminisse debent illius sententiæ Christi*

Mat. 6.

apud Matthæum. *Quid prodest homini, si conuersum mundum lucretur, anima uero sua detrimentum patietur?*

CATERVM glorificandus est D E V S O. M. n. i. s. s. i. m. u. s.
quod

quod ii, qui pro ratione instituti sui salutē
proximi procurandæ inuigilant, idq; con-
uenienter Regulæ suæ & voluntati superio-
rum, nullam iacturam animæ, & fructus
spiritualis faciant, experianturq; quod apud
S. Marcum Dominus noster promissit Apo-
stolis. *Et mortiferum si quid biberint, non eis
nocebit.*

De tranquillitate mentis.

CAPVT III.

QVANTA necessitas sit tranquillitatis
mentis. demonstrat alicubi B. GREGO-
RIVS hac eleganti similitudine. Sicut ho-
mo quando effigiem suam in vase aqua
pleno intueri vult, perfecte eam intuetur,
cum aqua est immota, nō autem si mouea-
tur, imō si magno impetu vas concutiatur,
nihil nisi monstruosum ob specierum cōfu-
sionē apparet, sic mens nostra, quādo pas-
sionibus multis agitata est, in meditatione
rerum diuinarum, aciem defigere non pō-
test in earum pulchritudinem. Quamuis
autem omnibus passionibus commune sit
tranquillitatem mentis impedire, tamen
crebrius, & fortius id faciunt quatuor ea-
rum. Amor, ira, timor & tristitia. Qui-
bus vt facilius occurrere queas, mederique,
uia

64 INSTRVCT. DE MODO

tria præstabo. Primo, naturam earum declarabo Secundo ob oculos ponam cuiusque turbationem, eiusq; causam: tertio adiungam remedia ad eas sedandas, incipiendo ab Amore.

AMOR est affectio ad res quæ placent, ut quæ gustui nostro arrident, & cum natura nostra, eiusq; dispositione conueniunt. Amoris huius proprium est, hoc plus expectere, quo plus illi datur, non absimilis illi, qui teste S BERNARDO in declamatione quadam, semper solitus erat dicere, AFFER, offer. ac proinde recte confertur hydropi: sicut enim hic morbus hoc amplius adauget sitim, quo amplius bibitur, ita passio amoris hoc plus crescit, quo plus illi conceditur. quod Iuuenalis Ethnicus poeta de pecuniæ amore graphice expressit, dicens:

Sat. 14.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Lib. 1.
Ester. 6.
ult.

VENIO ad secundum, id est, ad perturbationes, quas solet Amor excitare. Vnum scio, ait Richardus Victorinus, & dubitare non audeo, quod dum animus noster ad ima per amorem distenditur, quietus esse non poterit, nec in mentis tranquillitate seruari. Atque experiētia ipsa nostra culpa id quotidie experimur, dum incautè amore quodam inordinato

ordinato prosequimur res etiam natura sua bonas & honestas. Has turbationes & inquietudines indicauit CHRISTVS in parabola spinarum, in quas semen illapsum suffocatum fuit. Quemadmodum enim spinarum aculei pungunt corpus: sic rerum creatarum amor transfigit, laceratq; animam, vt docet S. GREGORIUS homilia in Euangelia 25 *Quis enim, inquit, mihi unquam crederet, si spinas voluissem interpretari diuitias, maxime cum illa pungant, ista delectent, & tamen spinae sunt, quia cogitationū suarum punitionibus mentem lacerant.* Atq; nota eas non solum pungere cogitatione & desiderio, dum nondum possidentur, quod indicatum est apud Lucam verbo illo, *Sollicitudinibus.* sicut Dominus ipse declarauit cap. 6 Matthæi, dicens. *Nolite solliciti esse, dicentes. Quid manducabimus, aut quid bibemus in futuro?* verum etiam dum iam possidentur. Subit enim cura ingens eas conseruandi, cumulandi, & exponendi, nec non timor eas amittendi; quod si euenire aliquando aduersante fortuna contingat, quid aliud sequitur nisi summa animi perturbatio cum extrema melancholia?

AGNOSCI possunt animi perturbationes in amantibus ex pallore vultus; corpo-

E riste

ris tenuitate, suspiriisq; crebris & assiduis ex intimo corde tractis, aliisque similibus quamplurimis indiciis.

VNICVM, sed efficacissimum antidotum (quod tertium erat) ad hanc ægritudinem animi sanandam est, rem plus nimio amatam amatori subtrahere, nullamq; amplius illi amandi materiam suppeditare: videmus enim hydropicum nullo alio antidoto efficacius sanari, quam potus subtractione. Vocavi autem amorem hunc infirmitatem spirituales absolutè: quia, licet notum sit non conuenire ei hanc nomenclaturam, nisi quando moderatio non obseruatur, tamen M. T. Cicero omnes passionnes ægritudinum nomine complectitur, eo quod homines raro moderato amore in creatas res ferantur. Quocirca & Doctor quidam notauit Christum apud Lucam signatè ita locutum. *Qui non ODIT patrem suum &c.* Sciebat enim rarò modum in parentibus diligendis seruari.

Luc. 14.

De reliquis tribus Passionibus.

C A P. IV.

IR A ex parte formæ suæ, quatenus est animi motus, definitur esse *appetitus vindicandi iniurias illatas*: ex parte verò materiæ.

teriæ, quæ est commotio corporalis, ab Aristotele libr. i. de animo in hunc modum definitur. *IRA est inflammatio sanguinis circa cor.* Et quia inflammatio cordis in homine irato sic augefcit, vt rationem eripiat, idcirco ab aliis sic describitur *Ira furor breuis est.* Ac sane non immerito confertur phrenesi, eo quod vtraq; ex nimio calore originem suum trahat, hæc in capite, illa verò (vt dictum est) in corde.

AGITATIONES, quas animus ab hac furiosa passione sustinet, facile conici possunt ex alterationibus, quæ in corpore sequuntur. In iracundo enim oculi quasi ardentes scintillant, despumat os, dentes strident & crepant, rugitus auditur leonum & mugitus bouum, nares contrahuntur, vno momento mira colorum varietas in vultu cernitur, nunc pallecente instar niuis, nunc rubescente, & feruescente instar ignis.

RESTINGVITVR ira, velut ignis, intra pectus eam suffocando, ne prodeat foras, haud secus quam candela vel fax altaris extinguitur iniecto emunctorio. Neque idoneum remediũ est comprimere eam vociferando, vel comminando: licet enim tunc videatur extincta, tamen non est hoc aliud quam ipsius passionis actum exercere, ac

E 2 effigere,

efficere, vt quando minime animaduerti-
tur, facilius & acrius obrepat, sicut contin-
git igni, quādo disiectis vndiq; lignis quasi
dissipatur, sæpe enim fit, vt delitescens ad
tempus, sæuius deinde erumpat, & grauius
excitet incendium.

QVARE sensim procedendum est: vt
primum indignationis verba cohibeas,
tum inconditos gestus & motus minarum,
ac denique accedes ad internos quoq; cho-
leræ impetus coercendos: licet sancti, & vi-
tæ spiritualis Magistri, sicut & Physici mo-
neant, à *facilioribus & notioribus esse incho-
andum*: quod intelligo maximè de exter-
nis, quia sensibus sunt manifestiora. Ac si-
milis quidem est ratio medendæ cholerae,
quæ est secundum Medicorum præcepta
phrenesis, vt nimirum semper exhalatio ca-
lida & sicca sopiatur, ne ascendat in caput.

TIMOR est animi perturbatio, nata ex
apprehensione mali impendētis, aut metu
boni amittendi. Varia accidentia quæ in ti-
midis apparent, declarant alterationem a-
nimi illorum. Sunt autem hæc fere, quæ se-
quuntur Colorum in vultu vicissitudo, tre-
mor vocis & genuum, ac nonnunquā cor-
poris totius, palpitatio item cordis, & simi-
lia. Quare non immerito comparatur pa-
ralysi,

ralysi, quæ est ægritudo corporis, ex solutione neruorum orta: vnde cum pro libito non possit mēbra mouere, contremiscunt.

M E D E M V R autem timori, sicut paralyfi. Medici enim ad eam curandam adhibent vnctiones & fomenta, quæ corroborent membra; & neruos in statum suum reducant. Tu quoq; certā timori medicinam facies, si rerum creatarum amorem corde tuo eximas, siquidem nihil formidamus amittere, nisi quod amamus. & aliud amor non est, quam solutio quædam animi erga rem amatā. Sublato ergo amore contrahet facile se cor ad iustum modum, atq; ita nō timebit amplius, nec tremet tam facile, si quid aduersi inciderit.

R E S T A T nunc, vt aliquid addamus de Melancholia, quæ est quædā animi inquietudo, nata ex re, quæ præter voluntatem acciderit; quamq; in imo pectoris quasi oppressam tenet. Vnde congruenter assimilari potest Lethargo, qui ex magna crassiorū vaporum multitudine, frigidorumq; generari solet. qui cum non possint capitis calore consumi, opprimūt cerebrum & somnolentiam illam efficiunt. Inquietudines autem, quas in animo creat, sunt ferè hæ. Dolor intolerabilis ob malum quod euenit.

E 3 suspi-

suspiciones variæ, cogitationes in vnam illam rem habere defixas, hanc expendere, ruminareque diu noctuq;, vigilia, & somno, timere omnes, nulli fidere, imaginari varia, cot innumeris phantasiis, haud secus quam ingentem pilam vento, adimplere, in solitaria loca & angulos se abdere & lucem omnem fugere.

ANTIDOTVM esto. primum excutere omnes inanes phantasias, etiamsi cum labore & molestia fiat, nam & lethargi morbus sic curatur, si lethargicum trudendo, pungendoq; eo vsq; excrucies, vt dormire non queat. Nam si id non fiat, & inchoatis phantasiis cursus suus permittatur, non facile expugnabitur melancholia, sicut lethargicus non facile reualefcet, si sopori in principio non resistatur, quo enim diutius dormit, hoc somnus altiores radices agit, vt tandem nec excitari possit, etiamsi ignita galea capiti eius imponeretur. ALIUD remedium est. vt pila inflata, si vel minimo cultello pungatur, omnem expirat ventum & detumescit, sic si melancholicus vel minimo confidentiæ cultello os aperiat citra dubium reualefcet. Nam experientia constat velut dicta pila quamdiu inflata est, dura videtur vt lapis, detumescens

cens verò non est nisi quædam mollis & tenuis pellis, ita melancholicus deprehendit omnes cogitationes suas fuisse vanas & q vento turgidas, simulatque eas Patri spirituali patefecerit.

NEQUE mirère, quod primo loco posuerim remedia naturalia & humana, & non spiritualia ac diuina de recurſu ad DEVM per orationes. videmus enim Christum Saluatorem non ante sedasse tempeſtatem maris, quam Apoſtoli aliquanto tempore in remigando laboraſſent, vt narrat S. MARCVS dicens. *Vi-* *Mar. 6.*
dens eos laborantes in remigando, Venit ad eos, & ascendit in nauim, & ceſſauit ventus. Et veriſimile eſt, idem alias accidiffe, antequam eum in nauim dormientem excitauiffent, cum ei dicerent, vt habet B. Matthæus. *Domine, ſalua nos, perimus.* *Matt. 8.*
 Tunc enim exurgens, imperauit mari & ventis, & facta eſt tranquillitas magna. Adhibe ergo & induſtriam tuam in temperandis affectionibus prauis: maximè cum & hîc præſto habeas diuinum auxilium, ac vt aliquando illud deſit, poteris cum Apoſtolis fidenter exclamare. *Domine paſſionum venti vehemèter ferociūt, magnamq;*

E 4 in

in anima mea tempestatem excitarunt, quare & meditationis nauicula supra modum exagitetur, & est naufragio proxima. Precor itaque te supplex vt imperes huic mari, & his ventis, vt sequatur tranquillitas, egoque possim orationi commodè vacare. Inter materias, quas meditandas pro compressione passionum suscipere queas, S. THOMAS numerat considerationem rerum vniuersalium, vt v. c. nouissimorum, mortis, inferni, &c. Hac ratione passionem concupiscentiæ extinxit monachus ille, qui expendens pœnas inferni, probauit ignem ardentis candelæ. Alius verò representat vanam consuetudinem ridendi, dicendo. *Sistendus es ante tribunal Dei, & rides?*

De variis Preparationibus ad meditationem.

CAPVT V.

Quo ars aliqua nobilior & præstantior est, hoc pluribus, & subtilioribus vitur instrumentis, vt liquet in artificio aurificum, si comparetur cum opificio fabrorum ferrariorum. Cum ergo Meditatio sit exercitium vt dictum est supra, simile beatorum in cœlo, non debes mirari, si præter præparaciones iam numeratas dicamus superesse.

peresse alias, tam hoc quam in sequenti capite commemorandas.

PRIMA præparatio est, omnes materias contemplandas habere paratas, & in ordinem redactas; ne postea ab vna in aliam diuagandum sit. *Fastidientis est stomachi*, inquit B. Bonauentura in speculo disciplinæ, *multa degustare*. Nec ideo negamus præter ordinarias meditationes nonnunquam alias assumi posse, vt in festis Christi, Beatæque Virginis MARIÆ, aliisque sollemnioribus. imò laudamus, quia pium & sanctum est affectû nostrum conformare cum Ecclesia sancta, quæ tunc illorum festorum mysteria ob oculos ponit. Id tantum dico, non facile debere mutari statas materias, etiamsi sæpe spes fructus spiritualis se offerat: solet enim Sathanas transfigurare se in angelum lucis, & nonnunquam ad aliam materiam suscipiendam impellere, vt tandem vtramque subripiat. similesque reddamur cani, qui particula carnis verè mordicus apprehensa, cum maiorem videret in aqua, priorem dimisit, & sic vtraq; destitutus est.

ALTERA est, vt vesperi, antequam cubitum cõcedas, perlegas puncta, vel historiam postera luce considerandam, etiamsi

E s putes

putes quodammodo tibi perspectā, tum vt
vsum inducas vesperi ea plegendi, tum quia
recenti lectione manifestius imprimuntur
memoriæ, & firmitus: quod seruiet & præ-
parationi sequenti.

TERTIA est, vt lectis punctis, cum quali-
cunq; licet leui eorundem recordatione so-
mnum capellas. Sicut enim si in vnam ce-
ram successiue multa sigilla imprimas, vlti-
mum tandem suram tantum effigiem, prio-
ribus inductis, in illa relinquit: sic in phan-
tasia tua, in quam toto die variæ rerum spe-
cies impressæ fuerunt, species dictorū pun-
ctorum extremum locum, priorib; expun-
ctis, retinere poterunt. Quod documētum
proderit & pro sequenti præparatione.

QUARTA enim est, vt simulatq; mane
euigilaueris, prima cogitatio tua sit de me-
ditationis materia: id enim si feceris, non
facile occurrent alia, quæ meditationem
proximè futuram distrahant. Felicius etiam
sucedet, si pridie magno cum eius rei desi-
derio obdormias, ac intempesta nocte for-
te excitatus, leuiter saltem idem recogites.
Experti siquidem sumus, non solum inter-
diu nos cogitare, quæ vehemēter amamus,
sed etiam noctu de iis somniare, imò exci-
tatis primum ea in mentem venire. Cæte-
rum

rum hic diligenter retinendum est, vespertinam illam cogitationem non debere esse seriam, sed leuem & superficialem, & similiter nocturnam De nocturna dico, si casu euigiles. nec enim opus est data opera, vel quærere, vel optare excitationem. Quod idcirco moneo, quia non expedit somnum necessarium sibi adimere, cum experientia probatum sit, quando caput adhuc vaporibus grauatum est, intellectum in discursu spiritali obtundi. Et dæmon, qui rem hanc exploratam habet, nonnūquam specie aliqua boni obiecta, meditatores in hoc genere egregiè fallit, vt in aliis deinde orationibus obruantur somno. Noui ego Patrem quondam eximia virtute, maximè autem orandi dono præditum, qui cum quodam diluculo diu multumque laborasset vt attentè, excussa omni somnolentia, meditari posset, tandem animaduertit se aliquot horas ordinario somno pridie detraxisse. Indulget igitur ad breue tempus naturæ somnum, & rursus meditationem aggressus consueta agilitate feliciter eam profecutus est. Quando autem nihil tibi constat de tali defectu antegresso, & meditâti somnus, vel tædium obrepit, autor sum tibi; vt consilium
& ex-

& exemplum boni P. Sebastiani Romœi, viri cum virtutum omnium, tum imprimis mortificationis & contemptus sui studiosissimi, (quo nomine B. P. N. IGNATIO erat carissimus, qui crebrius in eo genere eum exercuerat,) imiteris. Hic enim solitus erat dicere. Si somnus tibi in meditatione obrepat, & post ordinaria, facilioraque remedia (de quibus postea agendum) non abscedat, fac vnam disciplinam. et si nondum cedat, adde secundam: quod si nec sic recedat, etiam tertiam. Si verò nec tertia profuerit, securè somni aliquid capias, quia manifeste liquet naturam somno indigere. Quod autem dæmon somnum orantibus ingerat, inde credere possumus, quod legimus apud Cassianum, S. Macarium visibiliter spectasse dæmonem duobus digitis palpebras occludentem cuidam monacho, cum spiritali collationi cum aliis multis interesset.

QVINTA, atq; postrema præparatio est vicina, vt inter vestiendum & antequam ad meditandum procedatur, vel oratione aliqua vocali, quam menti infixeris, vt aris, vel pia aliqua cogitatione tempus transmittas, ne dæmoni locus detur inutiles vel noxias cogitationes in mentem tuam iniiciendi.

ciendi. Quamprimum enim animaduertit mentis nostræ molendinum piarum cogitationum frumento vacare, mox suas paleas & quisquilias prauarum vel leuium cogitationum iniectat.

De Preparationibus immediatis.

C A P. V I.

AD intelligendam primam Præparationem, quam sum allaturus, necesse est à me quoddam poni & exponi fundamentum, quod posuere multi sancti. nimirum, nos dum oramus, colloqui cum Deo, sicut dum legimus libros spirituales, maximè autem diuinas scripturas, Deus loquitur nobiscum. Vnde merito colligitur, nos, dum oramus, debere non modo intus in animo, sed extrinsecus etiam corpore summam reuerentiam diuinæ maiestati deferre. Et enim, qui vult cum summo Pontifice colloqui, simulatq; in conspectum eius venit, in terram vsq; se inclinat, & rursus cum ad medium aulæ venerit, ac tertio cum iam est proximus, & quod eo plus est, quamdiu cum eo sermonem habet externo gestu corporis est admodum compositus, interiorq; ad verba & mandata Pontificis valde attentus, ob supremam Pontificii status dignitatem: Sic etiam summa reuerentia uti

debemus, quoties alloqui Deum in orationibus nostris voluerimus. Atq; hic diligenter notandum est, hos reuerentiæ actus non modo Pontifici deferri, ab iis, qui rarò eum alloquuntur, sed etiam qui loquuntur quotidie, vt ab intimis cubiculariis, secretariis, & similibus. Accedit, quod vt ita faciãt, eos non solum sedis Apostolicæ sublimitas, verum etiam nobilitas animi illorũ impellat, quam ex maiorum suorũ sanguine traxerunt. Conuenit igitur & nos suã diuinam maiestatem obsecrare, vt nobilitatem celestem nobis impertiat, quo debita ueneratione inter orandum cum illa conuersari possimus, quãdoquidem non sufficit mundana: vt ne similes efficiamur illis, qui ex infima hominum fece progeniti ex improviso ad summa euadũt; & vbi tres, quatuorue dies familiares facti fuerint suo Principi, ilico incipiunt eum q. pedibus conculcare, consuetosq; reuerentiæ ritus prætermittere. at potius vestigiis insistamus nobilissimorum illorum hominum qui Papæ sunt à cubiculis, id est, angelis Seraphinis, quos scribit Isaias propheta, licet continèter diuino conspectui assisterent, tamen ob summam reuerentiam quam eius Maiestati deferrebant, binis alis faciẽ suam operuisse, vt

figi-

Na. 6.

significarent, non audere se aperto vultu oculos in illum conicere. Plura de hoc fundamēto idcirco dixi, tum quia facile à quibusdam negligi solet, tum quia fundamentum humilitatis etiam secundum S. THOMAM utilis est dispositio ad rectè meditando. *Oratio enim humiliantis se, ait Ecclesi. c. 3. nubes penetrabit.* Imò & necessaria est dispositio, ut bene affirmat ISAIAS propheta. *Ad quem respiciam, ait DEVS, nisi ad Isa. 66. pauperculum?*

VENIO nunc ad primam Præparationem immediatam, hoc est, ad ea quæ facienda sunt proximè ante meditationis initium. ut scilicet, sanctæ crucis signo & aqua benedicta munitus, antequam genua flectas, ad spatium Dominicæ orationis salutationis, que angelicæ, vnoq; passu à meditationis loco consistas, tibiq; quoad fieri potest, certissimè persuadeas, te coram diuinæ maiestatis throno, ut eam alloquaris, in omnium Angelorum, aliorumq; sanctorum præsentia, appariturum, omnesq; oculos in te continenter defixuros, ut obseruēt, num omnibus animi corporisq; viribus contendas tuo officio facere satis, an vero contra, sis somnolentus & segnis. Deinde attētissimè ad dicta tua auscultaturos, haud secus quam Papa, Cardinales, omnisq; circumfusa hominum

80 INSTRVCT. DE MODO

turba, quæ facello Pontificio continetur attentissimè perorantem, vel cōcionantem audire solent.

SECUNDA est, vt postquam in genua concideris, postules à Deo gratiam omnes vires, actionesq; animi ad honorem & gloriam suæ diuinæ maiestatis referendi. Et si deuotio suggerat adiungere aliquid aliud, posses petere à Patre cœlesti gratiam, vt optima quæque meditati in mentem veniant, quo felicior sit exitus. A Filio, vt intelligentiam illustret, quo diuina mysteria in Meditatione comprehensa facile penetres, & deniq; à Spiritu sancto, vt toto corde afficiaris ad dicta mysteria, & quod opere exequendum est, promptè exequaris. Potes quoq; B. Virginis auxilium implorare, S. Angeli custodis & eorum sanctorum ad quos singillatim afficeris.

TERTIA sit, breuiter percurrere puncta, vel mysteria meditanda. vt v. c. si meditando sit mysterium Natiuitatis Domini, dices intra te. Mandauit Cæsar totum orbem describi, & ideo S. Ioseph, cum B. Virgine Maria concessit in Bethlehem, cumq; locus non esset in diuersorio, coactus est in stabulum diuertere, vbi peperit suum filium, pannisq; inuolutum deposuit
in pre-

in præsepio. Neque existimare debes superuacaneam esse hanc repetitionem, etiam si antegressa vespera historiam eandem perlegeris, cum ea obdormieris, & summo mane euigilaueris. Finis enim tam multiplicis studii est, ut attentionem inter meditandum consequare, quoad fieri potest, maximam. Consequeris autem hoc facillius, quod mentis facultates firmitus & constantius materiam meditationis ad viuam impressam retinuerint. Qui effectus non aliunde sequitur, quàm ex crebra ista repetitione, haud secus quam forma aliqua in cera perfecte exprimitur, si sigillum sæpius & fortius applicetur.

IVVANT quoque dictæ repetitiones, ut retineant, & quasi alligent mentis potentias ad hoc ministerium, ne aliò se conuertant. Exempli loco sit Papa. Is quando vifere vult septem Ecclesias, pridie tubicenleuorum Equitum inflat tubam circa eorum viciniam, ut omnibus constet esse comitandum, ac ideo posthabitis aliis negotiis se ad iter comparent. Deinde summo diluculo iterat eundem sonum, ut se in ordinem redigant, & tempestiuè præsto sint, ac Denique cum iam impendet discessus, inflat tertio, ut quisq; conscendat equum,

E

¶ aut

& ad suum locum se conferat. Atque hæc eo modo idcirco fiunt, vt tanta hominum turba honesto & decoro ordine procedat: nam si secus fieret, magna sequeretur confusio, aliis alios anteuertentibus, aliis tardius, aliis celerius se in viam dantibus.

QVARTA & extrema præparatio est, postulare à sua diuina maiestate, vt intimis animi sensibus pium affectum Meditationi præcipue congruentem tibi impertire dignetur, quem patefacere debebas præcedenti v. s. p. dum historia, vel puncta meditationis præleguntur. Verbi causa. Si mediteris de flagellatione, vel coronatione Christi benedicti, petere, vt concedat affectum compassionis. Si de resurrectione, affectum gaudii, non solum, vt pareas consilio B. Pauli ad Romanos dicentis. *Flete cum fletibus, & gaudete cum gaudentibus,* sed etiam vt suppetant tibi considerationes ad illas materias accommodatæ. Naturale siquidem est, vt copia abundet cogitationum conspirantium cum dispositione, qua quis est affectus. Quod conuenit cum consilio à S. BERNARDO fratribus de monte DEI suppeditato, cum ait. *Quo enim spiritu scriptura facta sunt, eo spiritu legi desiderant, si intelligenda sunt. Nunquam ingredieris in sensum*

Rom. 12.

*sensum Pauli, donec & su bona intentionis in le-
ctioe eius, & studio assidua meditationis spi-
ritum eius imbiberis. Nunquam intelliges
David, donec ipsa experientia ipsos Psalmorum
affectus indueris, & sic de reliquis. Quales
autem, & quot sint eiusmodi affectus di-
cam postea.*

De compositione loci.

C A P. VII.

DE vltima preparatione, h. e. Composi-
tione loci, vltimum est, distinctum facere
caput, quod & que difficile sit eam explica-
re, ac intelligere. Dicam autem de illa tria.
Primo quid sit 2. cur fiat 3. quæ ad eam con-
struendam sint necessaria. Auspicemur à pri-
mo. Componere locum, est imaginationis
opera effingere locum in quo peracta sunt,
quæ in mysterio meditando continentur. vt
in meditatione de Christi: natiuitate, stabu-
lum, in quo natus est: & de eiusdem crucifi-
xione, mons Caluarie, in quo crucifixus. Hæc
enim imaginatio, non solum habet vim re-
presentandi intellectui imagines rerum à
sensibus receptorum, verum etiam summa
celeritate eas aptissimè colligendi, & suo
loco disponendi, vt nec pictor longo tēpo-
re queat aptius: imo vno momento eas dif-
spat, & restaurat, ac centū modis immutat.

84. INSTRVCT. DE MODO.

Lib. 3. de
anima.

VENIAMVS ad secundum. Duæ sunt
causæ illius Compositionis. Necessitas vi-
delicet, & utilitas. Necessitas in eo specia-
tim consistit, quod inter medicandum, vt
dicemus, considerari debent personæ, quæ
interueniunt, actionesque earum, quas ex-
ercent, quod commode fieri nequit, nisi
menti obiectus sit & locus in quo illæ per-
sonæ, dum quippiam agerent, versatæ fue-
runt. Et quoniam, teste Aristotele, oportet
intelligentem phantasmata speculari, necesse
est intellectui præsentis sibi earum rerum
imagines, de quibus debet contemplari.
Quod vt rectius capiatur, exēplo vtar cor-
poreo verbi causa. Sit aliquis, qui cupiat
discere, quæ hic scribo de loci imaginarij
compositione, is proculdubio debet hunc
librum, & quidem apertum, habere oculis
obiectum, comparando eum cum multi-
tudine & varietate sua characterum, ad
phantasiam, suis quoque imaginibus &
phantasiis plenam.

UTILITAS deinde in eo consistit, quod
cum Meditationis felix successus maxime
cōsistat in retinēda animi attentione, nulla
re constantius & firmitus ea retineatur quā
loci compositione.

QVOD ad tertium attinet, primo obser-
uandum.

MEDITANDI PARS I. 85

uandum est, quo accuratius compositionem loci formaueris, hoc facilius ad veros Meditationis fines peruenies. Verbi causa, si meditatio instituenda sit de Verbi æterni incarnatione, imaginari debes, domunculam B. Virginis tam longam, latam, & altam, quam tibi videtur fuisse, si non vidisti illam quæ est LAVRETI in Italia. Secundo obseruandum est, in loci compositione, eas circumstantias omittendas, quæ Meditationi non seruiunt, vel occasionem præbere possent distractioni. vt verbi causa, si quis imaginando hortû Gethsemani, fingeret in eo varios exoriri fontes, decurrere lepores, aues nidificare, & id genus alia. Satis enim est concipere certam eius longitudinem, & latitudinem, acclinem locum vel decliuem viisq; distinctû. Tertio, quando meditatio instituitur de profectione aliqua, vt B. Virginis ad S. Elisabeth, & fuga Domini in Ægyptû, phantasia quoq; fingere debet vias cû suis conditionibus, vt quod sint angustæ vel largæ, rectæ vel flexuosæ, asperæ vel planæ, siccæ vel lutulentæ, lignis, saxis, spinis refertæ, aut secus. Quarto, ad recte formanda loca etiam hæc iuuare queunt. Si reipsa cõspecta sint, vel imagine aliqua expressa, vel relatione aliorum, qui ea viderû, cognita,

F) vel

vel in libris inueniatur descripta Quinto, si formentur tam loca, quam personæ eodem semper modo, vt caueatur turbatio & tædium. vt quando Christi Domini persona animo in fingēda est semper eodem vultu, eadem magnitudine, vestimentis, gestibus & aliis similibus fingatur, nisi iusta de causa conueniat aliquando variari

Quod si vero denique tibi accidat, quod multis aliis, vt ægre possis compositionem effingere, non contristēre, nec plus æquitate vrgeas, siue naturalis phantasiæ imbecillitas, siue fortuita aliqua capitis inuالتudo, vel fatigatio, aut etiam cibi potusue excessus causa extiterit: potuerunt siquidem species phantasiæ turbari, & in vigilia præter morem ob multitudinem vaporum caput petentium exagitari, vti in somno contingere affirmat S. THOMAS l.p. q. 84. art. 8. ad 2. argumen. siue denique accidat fraude demonum, qui teste eodem potest commouere phantasiam, vaporesque prohibito suo dirigere. Non, inquam, debes hisce de causis animo deiici, sed ilico transferre te ad contemplationem intellectus. Verbi causa. si non potes imaginari sanguineum sudorem Christi in horro, transi ad expendendas sudoris causas. Quare conuenit,

nit,

nit, vt in quauis Meditatione coneris locū componere, & paulatim te ad id assuefacere cum documentis supra allatis, quippe cum manifesta sit rei vtilitas.

FINEM faciam huius de Præparatione Tractatus, si prius fecero satis Quæstioni, quæ non parum affligere solet Incipientes. Quantum, scilicet, tempus impendi in omnibus his Præparationibus debeat. Ad quam tres do responſiones. Prima est, non posse dari regulam generalem omni hominum generi congruentem. nam qui interdum ordinarie est bene collectus iuxta illud Cassiani consilium: *quales orantes cupimus inueniri, tales oportet nos esse ante tempus orandi*, ei modicum tempus sufficiet. quemadmodum contingit in fidibus, quæ si paulo ante pulsatæ fuerint, & chordæ in iis non nihil remissæ, facile rursus accommodantur. Qui potest & alia illa collatio adiungi, quod recentes chordæ plus temporis postulant ad accommodationem, exercitationeque ipsa longius extenduntur, sic, longiore tempore opus habent ordinarie, qui Meditandi exercitium primo aggressi sunt, quam qui iam in eo inueterarunt. Altera responſio sit, eos, apud quos creber vsus est orationum iaculatoriarū, siue mentalium, siue vocaliū,

F + faci-

facilius proficere, deserta preparatione longiore, ad Meditationem, quam eos, qui vsum illum vel non habent, vel raro. Sic videmus candelam paulo ante extinctam facile accendi, si alteri accensæ admoueat, & si subito admoueat, etiam accendi per aerem. Si vero diu extincta fuerit, difficulter accendi. Quilibet ergo debet tantum temporis in preparatione expendere, quantum iudicat secundum statum suum sibi esse necessarium. Ad dam & illud, nemini consultum esse, preparationi tam cito imponere finem, ut postea illi eueniat, quod festinanti fidicini, qui quoniam æquo citius fides suas concinnauit, postea in medio concentu ob dissonantiam, non sine pudore suo, & risu auditorum, cogitur pulsus inchoatum abrumpere, & iterato fides accommodare.

TERTIA & vltima responsio est, ut in particulari aliquid dicamus, si hora integra meditationi tribuenda sit, pro preparatione sufficere quartæ partis dimidiam, nisi iis naturæ donis quis instructus sit, ut citius eam absoluere possit.

De

De compositione & situ corporis.

C A P. VIII.

QUIA ad recte meditandum non parum iuuat corporis situs, membrorumque compositio, visum est non esse prætermittenda documenta sequentia.

PRIMUM, etiamsi rationi consentaneum sit, vnumquemque eum tenere situm, quo ad attentè meditandum magis iuuatur: tamen generatim loquendo primum locum tenet flexio genuum, quia eo situ, maior quam aliis reuerentia deferri videtur diuinæ Maiestati. Vnde seniores illi in Apocalypsi depositis è capite coronis *Apo. 4.* prostrauerunt se ante agnum, vt eum adorarent. Atque hoc situ initio orationis suæ in horro factæ vsus est Christus Dominus, vt affirmat *S. LUCAS*, dicens. *Et positus genibus.* Eundem imitati sunt Apostoli. nam sigillatim de *S. Bartholomæo* legimus, eum centies per noctem inter orandum solitum genua flectere. De *S. Iacobo* quoque, fratre Domini scribitur, eius genua callum obduxisse instar cameli, ob crebrum vsum poplitibus flexis precandi. Excita ergo & te, vt eundem morem sequâre: nec dubita

F s rem

rem feliciter cessuram. Noui ego multos
 adolescentes, ætate & viribus infirmos, qui
 breui tempore se assuefecerunt ad integræ
 horæ genuflexionē, idq; ter, quaterve quo-
 tidie, sic vt nulli scamno inniterentur. Vidi
 & ætate affectos idem facientes, eo quod
 consuetudinem illam à iuuentute vsurpas-
 sent. Quare si initio aliquantulum doleant
 genua, patienter fer ad breue tempus: si ve-
 ro crescat dolor, erige te paululum in pe-
 des, & post ad genuflexionem reuerrere. Si
 iterum doleant, iterum exurge, & si opus
 sit, etiam nonnihil confide, modo breui ca-
 pta quiete, relabere in genua. Hac enim ex-
 ercitatione paulatim consequere facilita-
 tem diutius ea flectendi. Addendum hic
 cenfeo, quories vis sedere, quoniam collo-
 quium cum D E O etiam hoc situ instituen-
 dum est, id facias magna corporis decentia
 & reuerentia. Prolixius de hoc situ idcirco
 locutus sum quod sciam ad pie orandum
 prodesse plurimum, esseq; ex ritibus exter-
 nis præcipuum, quo Deo Opt. Max. debi-
 tus honor defertur. Vnde & videmus com-
 muniter omnes flexis genibus alloqui sum-
 mum Pontificem, nempe, quia Christi Vi-
 carium esse norunt in terra: & Ecclesiam
 sanctam exercitaram cærimoniarum magi-
 stram.

fram, à Spiritu sancto edoctam, in officiis diuinis varias inclinationes genuum, totorumque corporum præscribere.

ALTEX situs est, stare. quem item Eccle- Cap. 12.
sia sancta sæpe commendat; & exemplum exstat apud Tobiam angeli Raphaelis dicentis. *Ego enim sum Raphael angelus, & unus ex septem, qui astamus ante Dominum.*

TERTIVS est, sedere, quem S. Augustinus in Regula sua concedit centenariis. Quare non debet quilibet facile hunc situm usurpare, nisi sit æger, vel corpore imbecillo. E quorum numero, vel non erat, vel se non esse credebat sanctus ille, qui dicebat. *Pudescerem vehementer, si sedens deprehensus essem orationi vacare.* Vbi aduertendum est, si necessitas te sedere cogat, vt honeste & modeste te ad sessionem componas ob Dei præsentiam, secundum consilium Apostoli dicentis. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* mox enim hanc causam subiungit. Phil.
Dominus enim prope est.

QUARTVS est, iacere humi, pronò aut supino corpore. Nam de Christo domino prosequente orationem in horto Gethsemani ait S. Marcus. *Procedit super terram.* & Marc. 14
& Matthæus adiungit, *in faciem suam.* Matt. 26

QVINTVS,

QVINTVS, & postremus situs est, ambulare, qui solet esse deterior cæteris, & idcirco vsurpandus non est, nisi somnus obrepens ita postulet, si modo ea facta sint, quæ præmitti solent, nempe, vt pexum sit caput, lotæ manus, brachia in modum crucis extensa, & lingua modicum commorsa prius fuerint. Quanquam hic alius cauendus error est, ne quid hic fiat sui mortificandi desiderio, plus quam necesse est: tempus siquidem illud orationi, non mortificationi, destinatum est. Potest & alia esse ambulandi necessitas, vt si quis eo tempore cogatur aliquo proficisci: sed tunc conueniet incedere oculis, quoad fieri potest, in terram deiectis, ne occasio detur distractioni, si liberè, nunc in hanc, nunc in illam partem cõiciantur. Dixi videri mihi situm reliquis deteriorem, quia si progrediare oculis apertis, multa necessario cernenda sunt quæ animum distrahant: si oclusis, metu impingendi, vel cadendi non carebis. Hæc de totius corporis situ: nunc de quorundam membrorum cõpositione aliquid subiiciamus.

DE Capite, scribit S. BONAVENTURA in Theologia mystica, tempore meditationis consultum esse, vt vultus erigatur versus cœlum, eo q̄ anima ductum secuta oculo-
 rum

rum sic facile cogitet de cœlestibus. Quocumque vero situ vtare, caue sedulo, ne caput nimium propendeat: nam sanguis delapsus, mox illud inflamat, & viuacitatem intellectus in discurrendo retardat.

DE oculis, ait B. P. N. Ignatius, conducere, maxime cum oratio vocalis instituitur, vt figantur in aliquam imaginem, vel aliam quampiam partem, secus fore, vt variis rebus in eos incurrentibus, homo dum è memoria orationem recitat, distrahatur: nam si oratio legatur, constat oculos defigendos in librum. In oratione mentali, poteris, vt lubebit, vel clausos, vel apertos tenere oculos, moderatione ea semper seruata, vt appetus ad paucissimas res contuendas feratur.

MANVS quoq; componendæ sunt, prout rationi consentaneum videbitur, aut deuotio postulabit, hoc est, vt iunctæ sint, vel extensis vel implicitis inter se digitis, aut in altum sublata.

BRACHIA item nunc in formam crucis porrecta, nunc in sublime elata esse queunt: aliquando etiam in tergum reflexa, maxime quando meditationis materia id exigeret, vt est illa de Peccatis, de Iudicio, & similes. magnopere enim hic ritus iuuat meditantem, dum imaginatur se esse quasi
reum

reum Iudici ob crimina admissa sistendum, ut ab eo vel condemnetur, vel liberetur. In mentem hoc loco venit monere Tyrones, ne quando manus complicatas tenent ante pectus, nimium eas constringant, maxime æstate, nam in debilioribus, & iuueniculis id gignere solet euerfionem vel agitationem stomachi. Poterunt autem, ut dixi, variare, vel pro libito, vel ut Spiritus suggererit. Loquor de oratione vel meditatione, quæ fit in cubiculo: nam in aliorum præsentia, non convenit hæc varietas, tum ut caueatur vana gloria, tum ne videamur singulares.

DE NIQVE moneo, nimium tum æstum tum frigus capiti in Meditatione esse noxium. Quod cum contigerit, poterit operimento aliquo frigus arceri: quanquam generatim modicum frigus potius prodest, quam obest, eo quod vim naturalem intra caput cohibeat, & ideo actiones suas vivacius obeat. Atque hæc dicta sint de iis, quæ antecedere debent Meditationem; nunc re-

stat ut aggrediamur secundam partem, quæ est de ipso Meditandi actu.

P A R S